

Rm. 1.16.

LELKIPASZTOR

1954. OKTÓBER HÓ

LELKIPÁSZTOR

Kiadja az Evangélikus Egyetemes Egyház Sajtóosztálya

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Vető Lajos

Előfizetési díj egy évre 84 Ft, félévre 42 Ft, egy hónapra 7 Ft

Csekkszám: Lelkipásztor Kiadóhivatala, Budapest 220—507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VIII, Puskin-u. 12

Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály — Telefonszám: 142-074

TARTALOMJEGYZÉK

CIKKEK, ÉRTEKEZÉSEK

A nagygeresdi szerződés (dr. Ottlyk Ernő)	385
Az assumptió-dogmához (Szabó József)	391
Néhány gondolat római egyházzól (Gróó Gyula)	405
Kálvin kommentárja a római levélhez (dr. Karner Károly)	414
Tükör előtt (Várady Lajos)	417

IGEHIRDETÉSEK

Szentháromság u. 16. vas. (Bencze Imre)	419
Szentháromság u. 17. vas. (Uzon László)	420
Szentháromság u. 18. vas. (Ponicsán Imre)	422
Szentháromság u. 19. vas. (Gödöllői munkaközösség)	424
Szentháromság u. 20. vas. (Süsmeghy József)	426
Aratási hálaadó istentisztelet (Bottyánszky János)	428

Féldányszám: 800

Az evangélium hirdetése

D. T. Niles előadása az Egyházak Világtanácsa evanstoni nagygyűlésének augusztus 16-i plenáris ülésén

„Ki az közületek, akinek barátja van és ahhoz megy éjjélkor és ezt mondja neki: Barátom, adj nekem kölesön három kenyeret. Mert az én barátom énhozzám jött az útról és nincs mit adjak ennie“ (Lk 11, 5—6).

A példázatban éjjélre jár az idő. Ma is éjjél van a világban. Olyan sűrű az éjszaka, hogy körülöttünk minden csak úgy tűnik fel, mint amit ki kell kerülni, mint ami akadályként jelentkezik a sötétségben s az embereknek igyekezniük kell, hogy bele ne ütközzenek. Persze akadnak olyanok, akik azt hirdetik, hogy ők ismerik az utat: de felajánlott vezetésük olyan zavaros, hogy jobbnak tűnik el nem fogadni ajánlatukat. Éjjél órája az az időpont, melyben minden feketének látszik s az a jó próféta, aki egyszerűen azt mondja meg az embereknek, hogy mit ne tegyenek.

Éjjél idején minden szín elveszti sajátosságát s pusztán szenyves szürke foltnak tűnik. Ma annyi a csalódottság és az illúziók szertefoszlása, annyi a meddővé vált erőfeszítés és a fejetlenség, hogy sok ember lelken úrrá lett a cinizmus és a kétségbeesés. A sötétben úgy látszik, semmi sem fontos. A becsület, a tisztesség, a józanság, a tapintat olyan kérdésekké lettek az ember magatartásában, amelyek egyre inkább jelentéktelenné válnak, ha hosszú az éjjél: és az emberek éjjél idején könnyen hallgatnak csak azokra, akik az élet tragédiájáról beszélnek.

Éjjél az az időpont, amelyben senki sem számít arra, hogy valami történni fog. Ez az óra, melyben az a jó hír, ha semmi sem történik. Ilyen aggodalmaskodóan olvassuk újságjainkat a világ bármely részén éljünk is s ilyen megkönnyebbült sóhajjal tesszük le kezünkől: semmi sem történt. A megoldatlan problémák mindenütt továbbra is megoldatlanok maradnak és sehol sem váltottak át heves aktivitásba vagy erőszakos eseményekbe s így vonszolják magukat az éjjéli pillanatok, mialatt figyelve hallgatózunk abban a reménységben, hogy nem hallunk semmit.

Mégis, akár csak a példázatban, ma is megzavarja éjjél feszült csendjét egy kopogtatás. Az egyház kapuján kopogtat valaki, a templom ajtaján, mely ma is ismert mérföldköve a tájnak, melyhez az éjjéli vándor elérkezik. Férfiak és nők keserűen beszélnek arról a csalódásukról, mely az egyházzal kapcsolatban érte őket. S akár igazuk van, akár nincs, végeredményben magatartásukban az a jelentős, hogy azt érzik: *az egyháznak nem kellett volna csalódást hozni a számukra*. Az egyház az az épület, mely ma is ott áll, ahol mindig állott; az a ház, amelybe az éjjéli vándor belép, bár nem akar belépni. Sokan döntenek úgy, hogy nem lépnek be küszöbén,

de elmennek és kopogtatnak az ajtaján; és azok is, akik úgy döntenek, hogy nem lépnek be, mégis kénytelenek az általuk visszautasított egyházzal foglalkozni.

Isten hegyen épített várossá tette az egyházat. Döntés tárgyává tette s ha az emberek nem olyan bolondok, hogy világot gyujtsanak és véka alá rejtsék, az Isten bölcsesége nem kisebb az övéknél. Ő az Ő egyházát fénylő szövetnekként gyertyatartóba helyezte.

De kérdezzük meg, vajon valóban csak egyes emberek kopogtatnak az egyház ajtaján? Példának okáért mi az igazság az Egyházak Világtanácsának ezzel a nagygyűlésével kapcsolatban? Kiknek a zörgetése készítette az egyházakat arra, hogy itt gyülekezzenek össze? Túlságosan könnyed ekszkluзивitással és túlságosan egyszerűen értelmezzük úgy a keresztyén feladatot, hogy az nem más, mint az elveszettek megkeresése és megtalálása s az, hogy állandóan ügyeljünk arra, hogy szerte járjunk s elvégezzük ezt. Nem tudatosítjuk magunkban eléggé azt, hogy az evangélium hirdetésének helyzete újra meg újra olyan, hogy hirdetőit körülveszik, keresik és megkérdezik őket. Ott vannak azok, akik zörgetnek az egyház ajtaján; s ezek nemcsak az éhezők, a hontalanok, a menekültek, az otthonukat vesztettek, a kiközösítettek; ott vannak az egyház ajtajánál a közösségek mindenféle fajtái is — a nemzetek, fajok, osztályok, politikai csoportok — s ezek különféle okokból zörgetnek. Vannak, akik kenyeret kérnek, mások egyszerűen azt szeretnék tudni, hogy miféle emberek élnek ebben a házban, melyből világosság árad éjjélkor s még mások egyszerűen azért jönnek, hogy arcul verjék azokat, akiknek lámpása ég, de nincs kenyérük.

Mert az igazság, hogy nagyonis sokszor megtörténik az, hogy nincs kenyér a háznál. Az egyház nem várt látogatókra s nem gondoskodott tartalékokról. Csak annyi kenyere volt, hogy saját gyermekeit elégítse ki vele. Csak annyi engedelmesség élt benne, hogy ne oltsa el a lámpást az ablakban, de nincs elegendő bizodalma annak elhívésére, hogy mindenki fel fogja keresni.

S — fájdalom — az is tény, hogy az egyház tagjai közül sokan nyugtalanodni kezdenek, mikor az egyház felkészülni törekszik arra, hogy minden érdeklődést szívesen lásson. Egy évvel ezelőtt a ceyloni kormány megszüntette a rizs szubvencióját s a baloldali politikai pártok tiltakozásuk jeléül egynapi *hartalt*, egynapi általános sztrájkot hirdettek. Zavargások törtek ki és a kormány erőszakot alkalmazott a rend helyreállítására. Olyan helyzet volt, amelyben a legtöbb embert a politika és az önérdék foglalkoztatott s amelyben a nép nagy tömege képtelen volt a jó vagy rossz kategóriáiban gondolkodni vagy beszélni. Némaságuk és tehetetlenségük zörgetett az egyház ajtaján. A ceyloni methodista egyház hallotta a zörgetést, felébredt s felemelte szavát az adott helyzetben Jézus Krisztus nevében. Azonnal felmerült a kérdés: „Nem kellett volna az egyháznak hallgatnia? Hiszen éjjél van s amit az egyház mond vagy tesz, semmit sem változtathat a dolgokon!“ Ugye valóban így van, hogy az egyház ne csupán az egyes ember magánéletének a kérdéseire vagy a halál utáni üdvösség kérdéseire feleljen. Mi itt az

egyházaknak ezen a nagygyűlésén ezért gyülekeztünk össze, hogy beszéljünk azokról a kérdésekről, amelyek a nemzetközi ügyekben, a faji és népi feszültségekben, a társadalmi és gazdasági kérdésekben, az egyház egységének és megosztottságának kérdésében állanak az egyház elé — és kétségtelen, hogy helyes úton járnak az egyházak, amikor erre vállalkoznak. „*Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta érte*“. Ezért *az az egyház feladata, hogy bizonyosságot tegyen Isten Fiáról, mint a világ reménységéről*. Azt jelenti ez, hogy Jézus az emberek reménysége egymással való kapcsolatuk minden bonyolultságában és hogy Jézus éppen így reménysége az egyháznak is, amikor az egyház azon fáradozik, hogy újra megmutassa Jézust, mint a világ reménységét.

Az evangélizáció azt jelenti, hogy a keresztyén közösség mindazzal, amit cselekszik, amit mond és ami, érvényesítse az evangélium igazságait a világ problémái között. Ez azt jelenti, hogy ilyen módon fenntartja az evangélium hatását a világra úgy, hogy minden, emberi problémát — legyen az a háborúdúlta Korea kérdése vagy egy özvegy anya problémája, aki nem tudja, hol keresse gyermekei táplálékát — az alatt a hatás alatt találjon megoldást, azok révén, akikre az a felelősség nehezedik, hogy a megoldásokat megtalálják. Rosszul teszik fel a kérdést, amikor azt kérdezik: „*Mi a keresztyén megoldás, amit az egyház ajánlhat fel ennek vagy annak a problémának a megoldására?*“ Mert az egyház feladata nem az, hogy speciális problémák számára keresztyén megoldásokat nyújtson, hanem az, hogy *minden emberi szituációban testetöltson az Ige*. Az ilyen evangélizáció eredménye lehet az, hogy az Igét keresztre feszítik. Azonban Jézusnak „*Jeruzsálembe kell menni és sokat szenvedni és megöletni és harmadnapon feltámadni*“. Pilátusnak volt hatalma arra, hogy Jézust a halálba küldje, de nem volt hatalma arra, hogy megakadályozza a feltámadást. A világ reménysége Jézus, akit megfeszíthet a világ: és ez a reménység az ebben a formájában, melyet az egyháznak hirdetnie kell. Az egyház Jézusnak az alatt az ígérete alatt él, és evangelizál, hogy maga is iszik abból a pohárból, amelyből Ő ivott és részesül abban a keresztségben, amellyel Ő keresztteltetett meg.

Az egyháznak az a kísértése, hogy kibújjon a világot hordozott evangélizáció felelőssége alól, újra meg újra annak a következménye, hogy megpróbálja a keresztnek ezt a következményét kikerülni és amikor ez megtörtént, akkor az egyház megszűnik megérteni a Krisztusban való reménység igazi méreteit. *Csak az olyan egyház ismeri a keresztyén reménységet és csak az beszélhet róla, amelyik igazán evangelizáló egyház és nem lehet hinni az evangéliumban másként, csak úgy, ha vállaljuk a világban való munkáját.*

Amikor az egyház nem törődik a világgal, akkor nem hallja Isten hozzászóló szavát sem; mert *Isten az egyházzal a világról beszél és az egyháznak készen kell lennie arra, hogy beszélgessen a világról, ha beszélni akar Istennel: „Isten cselekvésének közvetlen tárgya a világ. Ő teremtette, Ő szerette, Ő váltotta meg, Ő fogja megítélni Jézus Krisztus által. S valóban az az egyház, amelyik en-*

gedetlenné válik ez iránt a megbízatása iránt, hogy a világhoz menjen, magára a világra nézve veszedelemmé lesz. Az engedetlen Jónás próféta volt annak a viharnek az oka, amely rátört a hajóra, mely rendes kereskedelmi útján haladt s a hajó legénységének nem volt más választása, csak az, hogy bedobja a prófétát a tengerbe. Az is Isten gondviselésének része, ha a világ tengerbe veti az egyházat s ezzel Isten irgalmára bízza. Az egyház nem szökhetik meg annak a megbízatásának teljesítése alól, hogy a világ barátja legyen.

„Az én barátom énhozzám jött az útról“ — mondja a példázatbeli ember s ezekkel a szavakkal meghatározza az igazi evangélicizáció helyzetét és magatartását.

Bárki jön és bármikor jön, barátként érkezik: s azért jön, mert mi barátaivá változtunk. Nem tapasztaltuk meg azt, hogy amikor mi keresztyének igazán elkezdünk vállalkozni arra, hogy Jézus Krisztussal való barátságunkat másokkal is megosszuk, amikor várakozó imádsággal kérjük Istent arra, hogy segítsen nekünk új barátokat szerezni Jézus számára, amikor komolyan vesszük annak szükségét, hogy vigyázzunk magunkra, nehogy azok, akik hozzánk jönnek, ne lássák Jézussal vagy velük való barátságunk bizonyosságait — akkor az evangélicizáció tapasztalata nem annyira annak megtapasztalásában áll, hogy kimegyünk emberek találni, mint inkább abban, hogy készen vagyunk szívesen fogadni azokat, akik eljönnek hozzánk?

Jézus azt mondotta: „Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akolból valók, azokat is elő kell hoznom“, — és Ő szerte jár hegységek és síkságok, tengerek felett, keresve ezeket a juhokat; és bárhol legyen is egy nyitott keresztyén ajtó, Ő beviszi oda juhait, hogy legelőre találjanak. „Az én barátom hozzám jött“ — mondja a példázat; csakhogy ez a barátom, aki hozzám jött, azért jött, mert Jézus küldte, hogy egy barátja várja s Ő vezette a fáradt vándort e baráti ház küszöbére. Az irgalmas samaritánus példázatának olvasása közben nem gondolkoztatok-e még el azon, hogy a fogadós számára vajjon mit jelenthetett az, hogy ilyen váratlanul bízták rá egy megsebesült ember gondozását? Csakhogy ez a fogadós az igazi barátok közé tartozott és a samaritánusnak ismernie kellett szolgálatkész barátságát s azért bízza rá akkor bizodalommal és olyan kevés magyarázattal a rablók kezébe esett embert. Jézus az evangélicista: de mi őrizzük az akol ajtaját, mi tartjuk az útmenti fogadót s bárhol legyen is várakozó szeretet, ott mindig lesznek betérők is, azok, akiket Jézus hoz — s hányfélék s milyen váratlanok az Ő útjai!

Volt egy iskolatársam, akiről tudtam, hogy elszakadt a keresztyén hittől. Ennek az volt az oka, hogy nagyon fájdalmas tapasztalatok érték az otthonában. Szerettem volna újra eljuttatni hozzá az evangélium örömét. Sokszor találkoztam vele, és ezek az alkalmak nem bizonyultak megfelelőeknek egy szívbőljövő négy szemközti beszélgetésre. Ezért tovább imádkoztam érte mindaddig, míg két esztendő elteltével egyszer csak azt vettük észre, hogy kettesben egymásmellett ülünk egy zsúfolt vasúti kocsiban egyik szakaszában egy

hosszú úton. Az alkalom elérkezett. Megérkezett a barát, Jézus hozta el.

Ceylonnak abban a városában, amelyből én jövök, *Jaffnai*-ban az *ashram* a múlt esztendőben evangélicizációs missziót kezdett a *veddák*, Ceylon őslakós törzsei között. Azon a vidéken versengés van az evangélium az ember egész életére kiterjedő hatalma és a démonok hatalmába vetett primitív babonás hit között. Volt ott egy buzgó hindú, aki a keresztyén fáradozások iránti ellenállás közép-pontját képezte. Hogy lehetne az ő segítségét és rokonszenvét megnyerni? Egy szép napon a fiát, amikor kiment az erdőbe, hogy mézet gyűjtsön, megszárták az erdei darazsak. Mindenki tudta, hogy ezek a szúrások halálosak. A fiú lélekszakadva rohant ki az erdőből s betért az ashram telepére. Rövidesen nagy tömeg vette körül. Elküldtek az édesanyjáért, de senki sem tudott tenni semmit. Egy ilyen távoleső helyen sem orvosok, sem orvosok nem voltak. A gyermek teste dagadni kezdett. A szolgálatban lévő keresztyén evangélista imádkozott, s mialatt imádkozott, a gyermek elcsendesedett, lélekezése rövidesen ismét szabályossá vált s két órával később teljesen egészségesen hazament, édesanyjával. Másnap reggel eljött az apja tele bocsánatkéréssel és hálával. Krisztus ügye új barátot nyert. Krisztus odavezette egy barát ajtajához.

Az evangélicizációs munka eredménytelenségének sok oka van, de legfőbb oka mindig a várakozó szeretet hiánya. Gyakran nem törődünk az emberekkel eléggé úgy, mint emberekkel. Az evangélicizáció foglalkoztat, de ez a gondunk nagyrészt annak a következménye, hogy be akarjuk tölteni keresztyén evangélicizáló kötelességünket. Csakhogy az evangélicizáció ahhoz, hogy igazi evangélicizáció legyen, nem lehet kötelesség. Kikerülhetetlen életmegnyilvánulássá kell lennie. A pásztor, amikor elveszett juhait keresi, nem kötelességét teljesíti, az anya, amikor rossz útra tért gyermekéért imádkozik, nem valami kötelességnek tesz eleget. S az egyház, amikor Isten ítéletét hirdeti a népnek, többet tesz, minthogy pusztán hivatásának engedelmeskedjék. S amikor valaki Jézussal baráti közösségben él, nem mondhatjuk róla azt, hogy egyszerűen egy reábizott felelősség értelmében jár el. „Krisztus szerelme szorongat minket“ — mondja Pál apostol és jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot. Jeremiás szemét előntötte a könny, amikor népének Isten ítéletét hirdette. Szerette ezt a népet.

Figyeljete annak szavára, aki az *Evangélista* s halljátok, hogyan visszhangzik felénk a biblia lapjairól:

„Ádám, hol vagy“

„Miképpen adnálak oda Efraim, miképpen szolgáltatlak ki Izrael“

„Jeruzsálem, Jeruzsálem, hányszor akartam és te nem akartad“

Olyan könnyű bevetni magunkat abba, amit általában evangélicizáló tevékenységnek ismernek, könnyű az evangélicizáció, igaz teológiát ismerni és mégis olyan embernek lenni és maradni, akinek kezére a nagy Pásztor nem bízhatja rá juhait. Hadd tegyem fel a kér-

dést ilyenformán: megmondhatnád a nevét néhány embernek — ketőt vagy háromét talán — akik komoly gondot jelentenek a számodra azért, mert nem keresztyének? Jó emberek a barátaid, de valahányszor rájuk gondolsz, fájdalom tölti el a lelkedet, mert nem szolgálnak Jézus Krisztusnak. Vannak-e ilyen emberek az életedben? Ha nincsenek, nem vagy igehirdető, bármennyit tégy is az evangelizáció munkájában.

Az evangelizáció mozgó erőinek ez a hangsúlyozása hasonló jelentőségű ott, ahol az úgynevezett külmissziói vállalkozásokról beszélnek. Egy világ választja el egymástól azt a misszionáriust, aki az evangélium igazságának hirdetésére jön attól a misszionáriustól, aki azért jön, hogy Jézus Krisztus szeretetével törődjék az emberekkel.

És minden evangelista számára éppen itt van a legfontosabb tapasztalat elrejtve s ez az, hogy amikor igazán úgy érdekelnek bennünket az emberek, mint emberek, ráébredünk arra, hogy mi magunk milyen szegények vagyunk. Vannak beszédeink, érveink, van teológiánk; vannak iskoláink, kórházaink, árvaházaink; könyveink, füzeteink, falragaszaink; csak a szeretetben és az igazi törődésben nem vagyunk olyan gazdagok, mint amilyeneknek kellene lennünk ahhoz, hogy kielégítsük a szükségletet. Akár csak a példázatban, kénytelenek vagyunk azt mondani „az én barátom énhozzám jött az útról és nincs mit adjak ennie“. Nem táplálhatjuk őket maradékokkal, szeretetünk túlságosan erős ahhoz, hogysem ezt tehetnénk.

Van azonban egy barátom, akihez elmehetünk valaki, aki megígérte nekünk azt, hogy bármikor kérünk tőle, ad kenyeret. „Kérjétek“ — mondotta „és megadatik néktek; keressetek és találtok; zörgezzetek és megnyitattik néktek.“ „Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékot adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik tőle kérik?“

A Szentlélekért való könyörgés válasza mindig „igen“, mindig van kenyere annak, aki maga az élet kenyere és Ő ad azoknak, akik kérnek tőle. A mi problémánk az, hogy elfeledkezünk arról, hogy saját erőnkől nem táplálhatjuk hozzány érkezett barátainkat, vagy hogy nem ismerjük eléggé másik nagy barátunk házához az utat, hogy gyorsan hozzá siethetnénk. Az evangélium hirdetőjének az imádság emberének kell lennie, különben sohasem leli meg azt a kenyeret, mellyel megeléghetheti az éhezőket.

Azonban éppen itt kell számot vetnünk egy másik igazsággal. Azzal az igazsággal, amelyet minden evangelista, aki Jézushoz ment kenyérért, felismer: t. i. Jézus felelete a kenyeret kérők számára újra meg újra ez: „Barátom, kész a nagy lakoma, menj el ezért, hozd el barátodat és nemcsak őt, hanem sok más is.“

„Hasonlatos a mennyeknek országa a királyhoz, aki az ő fiának mennyegzőt szerzett és elküldé szolgálait: mondjátok meg íme, az ebédemet elkészítettem. Menjetek ezért a keresztutakra és akiket csak találtok, hívjátok be a mennyegzőbe és kimenvén azok a szolgálak az útra, begyűjték mind, akiket csak találtak vala, jókat és gonoszokat egyaránt és megtelék a mennyegző vendégekkel“ (Mt 22; 8—10).

Az a kenyér, mely azoknak kell, akiket Jézus az ajtónk elé vezet; és az a kenyér, amely azoknak kell, akikhez Jézus küld ki bennünket, hogy keressük meg őket és vezessük az ő ajtaja elé: ugyanannak a feladatnak elválaszthatatlan része. Nincs kenyérünk, de Ő adja a Szentlelket azoknak, akik kérik tőle. Egy mennyegzői ebéd káravész. Az az ebéd, amelyet Isten adott Fiának azzal, hogy elküldötte a kereszthalálba, hogy így készüljön reá; ezért: „Menjete ki a keresztutakra és akiket csak találtok, hívjátok be a mennyegzőbe“.

Az éhezők közül sokan eljönnek, hogy kenyeret kérjenek, de sok éppen olyan éhes emberhez oda kell vinni a kenyeret. „Hiszel Jézusban?“ kérdezzük valakitől, akit meg szeretnénk nyerni Krisztus királysága számára: s nem kapunk feleletet, mert az ő szívében az a kérdés: *hisz-e Jézus bennem?*“ Az evangélium hirdetőjének ki kell tudni mondania, még pedig meggyőző erővel ezt: „Igen, barátom, Jézus hisz benned és vár reád, jöjj!“

Mit jelent azonban az, amikor a Mester azt mondja nekünk: „Menj el és kényszerítsd az embereket, hogy bejöjjenek?“ Mit jelent az, hogy a parancsunk az, hogy eredményesen dolgozzunk? Kétségtelen, hogy itt szemtől szembe állunk azzal az alapvető ellentmondással, amelyben az evangélium hirdetője él. Azzal az ellentmondással, amely küldetése parancsának sikeres teljesítése azok között, akikhez küldetett és annak szükségessége között, áll fent, hogy hű maradjon ahhoz az üzenethez, amelyet reá bízta. Az igazság az, hogy sokan azok közül, akikhez eljutott a meghívás, nem jönnek el és a Mester nem fogja elfogadhatóbb módon elküldeni hozzájuk ismét az ő meghívását. Jézus Krisztushoz való hűségünk határokat szab számunkra az eredményes evangelizációs módszerek keresésében, de az Isten szeretete minden ember iránt ugyanígy arra ösztönöz bennünket, hogy sikeresebb módszereket keressünk.

Jézust a Lélek a pusztaságba vezette, hogy ott megkísértse a Sátán: és a kísértések azért támadtak, mert neki diadalmaskodnia kellett abban, aminek elvégzésére jött és azért, mert ugyanakkor hűségeseknek is kellett maradnia Atyjához, aki elküldötte őt. A mi komoly kísértéseink ugyancsak éppen ott vannak, ahová a Lélek vezet bennünket.

Ennek megvilágítására vessünk egy pillantást az emberiség mai helyzetének egyik szembeötlő jelenségére, egy olyan helyzetre, mely jellegzetesen határozza meg azt az éjféli órát, amelyben élünk. Számptalan férfi és nő életének természetes összefüggései pusztulnak el. A család és a szomszédság már nem határozza meg tovább, hogy hogyan kell az életet élni. A döntő tényezők azok a társak, akikkel együtt dolgoznak, a klubok, amelyeknek tagjai, az az összeverődött társaság, amelyhez tartoznak. Ha az evangélium hirdetője ilyen emberek között eredményeket ér el, akkor olyan keresztyén közösségek keletkeznek, amelyeknek létformái kérdésekké teszik a gyülekezet normális szerkezetét. Látjuk-e vajjon, hogy az engedelmség útja ebben a helyzetben merre vezet? Hűségeseknek kell lennünk és ugyanakkor eredményesen is kell dolgoznunk. Mit tegyünk? Jelen-

legi kérdésünk — s ez sürgős kérdés — az, hogy az ilyenfajta helyzetekben, amelyekben az evangelizációs kísérlet járatlan utak felé vezetett vagy megkérdőjeleztetett, elfogadott szerkezeteket, az egyházak nagymértékben elutasítják maguktól azt, hogy a lélek a pusztaságba vezesse őket azért, hogy ott megkísértse őket az ördög. Úgy látszik, mintha jobban szeretnének valamilyen más úton a kereszt-
hez menni.

Éjfél idején nem könnyű hűségesnek vagy eredményesnek lenni; de irgalomban részesülünk, ha szolgálni törekszünk abban, amire valóban szüksége van annak, aki az éjszaka közepén közelít felénk. Mert az éjféle utas, aki kenyeret kér tőlünk, valójában a hajnalt várja; s kenyerre csak addig van szüksége, míg felkel a nap. Mire van szüksége? Hadd feleljek erre egy történettel. Egyszer éppen hazatérőben voltam hivatalomból s látom akkor négyéves kisfiamat, amint ott ült az ajtó küszöbén. Amikor beléptem a házba, utánam jött s nyomon követett, mikor bementem és beszélgettem a feleséggel. Néhány percig ott állt s aztán hirtelen azt mondta az édesanyjának: „Édesanyám, miért nem mondd el Édesapámnak, hogy mit csináltam? Megkérdeztem a feleségemet „mit csinált a gyermek?“ A feleségem elmosolyodott és azt mondta: „összetörte a lekváros üveget“. A gyermek ott ült a küszöbön s úgy várta az apját, mert az a lekváros üveg ránehezedett a lelkiismeretére. Egyetlen egy személyiség van, aki szabaddá tehet bennünket múltunktól s ez Ő, a mi Bíránk. Egyszer el fog jönni és mondani fogja, hogy szabadok vagyunk a bűnünk minden terhétől. — Jövel, Uram Jézus! Ámen.

JÉZUS KRISZTUS

dicsőítésének jegyében

Dr. Pálffy Miklós dékán jelentése a Teológiai Akadémia működéséről az 1953-54. tanévben

Az elmúlt tanév az általános rendeződés esztendeje volt, külső és tartalmi szempontból egyaránt. — Külső szempontból fontos esemény volt az Akadémia átköltözködése új épületébe, az Akadémia könyvtárának megnyugtató elhelyezése és a lelkeszi továbbképzés szolgálatába állítása. Belső tartalmi szempontból igen lényeges esemény volt az Akadémia és Lelkésznevelő Intézet munkájának összekapcsolása, az új tanulmányi rend elfogadása az egyetemes egyháztanács által, az Akadémia tanárainak aktív bekapcsolódása a hallgatók nevelésébe, a lelkeszi munkaközösségek, esperesi értekezletek, kerületi közgyűlések munkájába, a Lelkésznevelő Intézet fenntartását célzó gyülekezeti supplikációk, gyülekezeti teológusnapok, a bibliafordítás és az evangélikus egyházi sajtó szolgálatába. A tanév közben történt személyi változások lényegesen meghatározzák az Akadémia munkájának belső tartalmát is, mert *dr. Ottlyk*

Ernö intézeti tanár előadói munkásságában különös hangsúlyt kap az ökumenikus szolgálat kérdése, *Vámos József* dékáni titkár munkába állításával elindultunk a tudományos utánpótlás biztosításának a vonalán, *Virág Jenő* akadémiai könyvtárossá történt kinevezése pedig reménységünk szerint megbízhatóbbá és szakszerűbbé teszi könyvtárunk felhasználását a lelkészképzés és lelkésztovábbképzés terén. Mindezzért köszönetet mondok elsősorban egyházunk vezetőségének, de köszönetet mondok munkatársaimnak is, hogy a fentiek megvalósításával készséggel és hűséggel vállalták az azokból adódó többletmunkát. Köszönetet mondok a magyar népköztársaság kormányának is, elsősorban az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének és munkatársainak, hogy az Akadémia munkája iránt tanúsított figyelmes magatartásával megerősítette bennünk a szolgálatunk komolyságába vetett hitet, a hiánytalanul folyósított személyi és dologi államsegéllyel pedig anyagilag tette lehetővé tudományos és gyakorlati munkánk zavartalan elvégzését. Áttérve a részletkérdésekre, a következőket jelenthetem:

1. Az Akadémia új elhelyezése.

Az Akadémia elhelyezése a fasori evangélikus fiúgimnázium megszűnése után az annak örökébe lépő Pedagógiai Továbbképző Intézettel együtt, az Akadémia szempontjából előnyös helyiségcseréssel történt ugyan meg, de kezdettől fogva kellett arra gondolnunk, hogy mindkét intézmény oktató és nevelő munkásságának a zavartalansága a szétválást előbb-utóbb szükségessé teszi. Ezért tartottuk észszerűnek és megnyugtatónak az Oktatásügyi Minisztériumnak azt az ajánlatát, hogy az egyház lelkészképzési céljainak a teljesebb elérése és a pedagógus továbbképzés folyamatosságának a biztosítása érdekében, vegye használatba az egyház a Lendvay-utca 28. számú épületet az Akadémia céljaira teljes egészében és viszont a Gorkij-fasor 17—21. számú épületet engedje át az egyház használatra az O. M.-nak. Így jött létre 1953. október 6-án az Állami Egyházügyi Hivatal közbejöttével az a megállapodás, amelynek értelmében az Akadémia a jelenlegi épületbe költözött át október 19—25-ig. Jelenlésemben is hálás köszönetet mondok elsősorban nekik, azután az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőségének, amely mindig készségesen segített problémáink megoldásában, és hiszem, hogy a még fennálló elhelyezkedési nehézségeket is meg tudjuk oldani az ő segítségével.

2. Az Akadémia és Lelkésznevelő Intézet belső rendje.

a) Az Akadémia tanulmányi és vizsgaszabályzata.

Az egyetemes egyháztanács márciusi ülésén elfogadta az Akadémia tanári kara által szerkesztett új tanulmányi és vizsgarendet, amelyet már az 1951—53. tanévben az egyházegyetem elnökségének engedélyével alkalmaztunk, s amelynek leglényegesebb szempontjai, hogy a tanulmányi időt 5 esztendőben állapítja meg, hogy erős hangsúlyt tesz a bibliai tudományok és gyakorlati teológiai tudományszakok művelésére, valamint a hallgatók tájékozódására az egyház mai kérdéseiben. Megszigorítottuk a minden félév végén kö-

telező kollokviumokat, s viszont a tanulmányokat lezáró szigorlatokat a hallgatók általános tudásának, módszeres gondolkodásának és teológiai érettségének a megvizsgálásává tettük.

b) A Lelkésznevelő Intézet új szabályzata.

Az egyetemes egyháztanács márciusban tartott ülésén fogadta el a Lelkésznevelő Intézet új szabályzatát is, amely mindenben azokat az elvi szempontokat igyekszik megvalósíttatni, amelyeknek a hiánya oly sok félreértés forrása volt esztendőkön át. 1953 szeptemberében az Akadémia tanárai és az Intézet igazgatója megtárgyalták mindazokat a kérdéseket, amelyek az Akadémiát és a Lelkésznevelő Intézetet együttesen érintik. Ennek a megbeszélésnek az eredményeként, valamint az új szabályzat értelmében is az Akadémia tanárai tevőlegesen kapcsolódnak be a hallgatók nevelésébe az Otthon keretében is. Ennek érdekében a tanárok résztvesznek az otthon-órákon, beszámolót tartanak tudomány-szakuk területéről, vállalnak supplikációkat, ádventi estétet, a reformációi estet és egyéb megemlékezéseket a hallgatók, a tanárok és hozzátartozóik közösségében töltik, hogy így is elmélyítsük a tanárok és hallgatók közötti kapcsolatot. Az Intézet igazgatójával egyetértésben a hallgatókkal teológus-napokat tartottak a gyülekezetekben s általában a hallgatóktanulmányi előmenetelének és a lelkesítő szolgáltra felkészülésének előmozdítása érdekében az Intézetet igyekeztünk a hallgatók és Akadémia otthonává tenni. Az Akadémia tanári karának és az igazgatónak együttes feladata, hogy az Intézetben az akadémiai oktatással teljes egyetértésben az evangélikus egyházat hitvallásos hűséggel szolgáló, az egyházi munkát szerető, abban áldozatra kész, puritán, fegyelmezett, a felsőbbség iránt engedelmes, az egyházi rendet tiszteletben tartó és hazájukat szerető lelkészek nevelődjenek.

3. Tanárok munkája az Akadémián és Lelkésznevelő Intézetben.

Az elmúlt tanévet 1953. szeptember 19-én kezdtük meg. Az első félévben az előadások december 19-én fejeződtek be, 1954. február 4-én kezdtük meg a második félévet és május 22-én fejeztük be. Az új tanulmányi rend nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a tanárok tanulmányi munkájukat sokkal céltudatosabban és tervszerűbben végezhessék. Igyekeztünk biztosítani az egyes tárgyak szerves összefüggését és egymásutánját és a tanulmányok menetének belső feszültségét. Az új tanulmányi rendben az egyes tanszékek heti óraszámja is meglehetősen arányosan oszlik meg. A tanároknak, az Akadémián kívüli nagy elfoglaltsága a lelkésztoábbképzésben, bibliafordításban, ökomenikus tanulmányi munkában stb. végzett igen fontos és el nem hanyagolható munkája miatt komolyan kell foglalkoznunk tanársegédek beállításával, ahogyan az nemcsak minden állami egyetemen, de a református és katolikus akadémiákon máris gyakorlat. Különösen nagy órászámmal dolgoznak a bibliai tanszékek és éppen a hallgatók minél eredményesebb gyakorlati kiképzése érdekében a gyakorlati tanszék.

A III—IV. évfolyam hallgatói a gyakorlati tanszék keretében a homiletikai és katechetikai gyakorlatokat a nagybudapesti gyüle-

kezetekben templomi igehirdetés és bibliaköri munka formájában végzik. Külön is köszönöm a lelkészeknek ezt a munkát lehetővé tevő szíves készségét.

Az ötödik évfolyam hallgatóit a lelkészi szolgálatra jobb felkészítés céljából 1954. február 15—március 15-ig nagybudapesti gyülekezetekbe kiküldtük a parochusok mellé, hogy közelről figyeljék meg a lelkészi szolgálatot s ezzel magukat a lelkészeket is igyekszünk bekapcsolni a lelkészképzés munkájába.

Az Akadémia sokszorosításában megjelent az elmúlt tanévben *Karner Károly*: „Újtestamentumi teológia“ és *Pálffy Miklós*: „Jere-miás könyve“ című kollégiuma.

4. Tanárok munkássága az Akadémián kívül.

a) Ökumenikus munka.

Az Akadémia mindig igen fontos feladatának tekintette, hogy a magyar evangéliumi egyházak munkáját elsősorban teológiai tudományos vonatkozásában támogassa. Visszatekintve arra a munkára, amelyet református kollégáinkkal együtt az evanstoni világgyűlésre felkészülés érdekében végeztünk, Isten iránti hálával állapíthatjuk meg, hogy jó munkát végeztünk, s ha Isten Szentlelke úgy akarja, nem marad el annak jó gyümölcse az evanstoni világgyűlésen sem.

A fenti ökumenikus munkának lezárása után legközelebbi ilyen jellegű feladatunk, hogy teológiailag és annak vonatkozásaiban felelősen felkészüljünk a Lutheránus Világszövetség legközelebbi ülésére.

Ugyanebbe a tárgykörbe tartoznak azok a látogatások is, amikor *Niemöller Márton* a hessen-nassauai kerület egyházi elnöke, dr. *Hromádka József* a prágai Comenius teológiai fakultás dékánja, és dr. *Gennrich Pál* a Gusztáv Adolf Werk főtikára meglátogatták Akadémiánkat és a Lelkésznevelő Intézetet, és mindhárman előadásokat is tartottak hallgatóinknak.

b) Sajtómunka, könyvek.

Az Akadémia tanárai a *Lelkipásztorban* és *Evangélikus Életben* sok és különböző tárgyú cikket írtak és ismételten jelentek meg közlemények a *Hungarian Church Press* hasábjain is az Akadémia tanárainak tollából. Nem sorolom fel részletesen ezeket a cikkeket, hiszen az evangélikus sajtó iránt érdeklődők mindnyájan olvasták és ismerik, *Pröhle Károly*: Kiskaté fordításának megjelenése után a napokban került ki a sajtóból *Karner Károly*: „Bevezetés a teológiába“ című munkája, s ezenkívül az Akadémia tanárai sajtó alá rendezik az *Evangélikus Hitvallási Iratokat* magyar fordításban.

c) Gyülekezeti szolgálatok.

Az Akadémia tanárai rendkívül sok szolgálatot végeztek a nagybudapesti és vidéki gyülekezetekben, mert az a meggyőződésünk, hogy ezzel a szolgálatunkkal közelebb tudjuk vinni a lelkészképzés ügyét a gyülekezetekhez, azok lelkészeihez és így nagyobb felelősséggel és több imádsággal hordozzák egyházunknak ezt a munkáját.

De az elmúlt tanévben megvalósult végre egyházunk vezetőségével teljes egyetértésben az a régi törekvésünk, hogy az egyházmegyei lelkészi munkaközösségekkel is felvehessük a szorosabb kapcsolatot. Budapesten állandóan résztvesznek tanáraink a nagybudapesti lelkészek kéthetenként tartott exegetikai munkaközösségi ülésein, dr *Nagy Gyula* aktívan foglalkoztatja a szisztematikai munkaközösségben a budapesti lelkészek elég nagy részét, s résztvettek tanáraink több vidéki lelkészi munkaközösségi ülésen, ahol előadásokat tartottak. Ugyancsak új szintet kapott az Akadémia tanárainak munkája és az esperesi értekezletek is, amióta az Akadémia tanárai résztvesznek az esperesek tanácskozásain. A közelmúltban megtartott kerületi közgyűléseken a tanárok közül többen előadásokat is tartottak és az egész tanári kar megjelent azokon.

5. Hallgatók munkája az Akadémián és Lelkésznevelő Intézetben.

a) Tanulmányi munka.

Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a hallgatók általános tanulmányi előmenetele az elmúlt tanévben lényegesen emelkedett, a múlt tanévről elmaradt kollokviumaikat pótolták, bár éppen az Akadémia költözködése miatt és az azzal kapcsolatban végzett hűséges társadalmi munka elég sok idejüket elvette. Teológiai tanulmányaik közben nem feledkeztek meg arról sem, hogy a kulturális élet különböző területén is fejleszteniük kell ismereteiket, s így sok hallgatónk tagja a Fővárosi Szabó Ervin könyvtárnak, gyakran látogatják a különböző világnézeti előadásokat. Résztvesznek az egyházi és zeneakadémiai hangversenyeken. Növekedett az egymásiránti felelősségtudat, ami elsősorban abban mutatkozott meg, hogy a nyelvek tanulása, bizonyos tudományszakok könnyebb elsajátítása és a harmónium-tanulás érdekében tanulóköröket szerveztek. Ugyanebbe a vonalba tartozik az is, hogy tanév közben kirándulásokat tettek az egyes évfolyamok Budapest környékére és távolabbi helyekre is. A hallgatók kisebb létszáma következtében megnövekedett személyenként a supplikációk száma és hallgatónk ezt a többletmunkát is szívesen végezték és végzik. A gyülekezetekkel való szorosabb kapcsolat kiépítése érdekében a gyülekezeti teológusnapokon igen jó munkát végeztek, vállalták a pesthidegkúti gyülekezetben a gyermekbibliakörök vezetését, lelkészek helyettesítését, és több hallgató gyülekezeti kántor. A hallgatók létszáma az I. félévben 49, a második félévben 47. A teológiai tanulmányokat lezáró szigorlati vizsgára jelentkezett 13 hallgató s közülök végzett 9 hallgató, mégpedig 3 jó és 6 elégséges eredménnyel. Javító vizsgára utasítottunk 4 hallgatót.

6. Az Akadémia, Lelkésznevelő Intézet háztartása és a hallgatók anyagi támogatása.

Köszönetet mondok az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének és munkatársainak, hogy az Akadémia személyi és dologi államsegélyének folyósításával biztosították az Akadémia fenntartását. Ez annál inkább fontos dolog egyházunk életében, mert a 25 százalékos államsegély-csökkentés mellett nemcsak nem zsugorodott az

Akadémia dolgozóinak létszáma, hanem egy dékáni titkárnak és könyvtárosnak a beállításával bővült. A Lelkésznevelő Intézet fenntartásához 18.000 Ft, dologi és 9000 Ft személyi államsegéllyel járul hozzá a Magyar Népköztársaság Kormánya.

Hallgatóink teljes ellátási díja a Lelkésznevelő Intézetben havi 300.— Ft. Az elmúlt tanévben 115.560 Ft tartásdíjkezdvezményben részesítettük hallgatóinkat. A kedvezmények megállapításánál mindig figyelembe vettük a hallgatók tanulmányi előmenetele mellett azt is, hogy hogyan viszonyul az Akadémia és Lelkésznevelő Intézet célkitűzéseire és közösségi magatartásához. Az Északi és a Déli Evangélikus egyházkerület az elmúlt tanévben 5000—5000 Ft dologi segélyt, a hallgatók segélyezésére 3000—3000 Ft, személyi segélyt juttatott hallgatóinknak. Az Északi kerület egyházmegyéi 1500 Ft, a Déli kerület egyházmegyéi pedig 3700 Ft ösztöndíjjal támogatták hallgatóinkat. Különösen örvendetes az, hogy az egyéni megajánlások jelentősen emelkedtek az elmúlt esztendőben (23.380 Ft). Ugyancsak meg kell említenem, hogy amíg az 1953. évben a gyülekezetek támogatása csak egészen szorványos volt, 1954-ben közel 7000 Ft-tal járultak hozzá a Lelkésznevelő Intézet fenntartásához és egyéb természetbeni adományokkal is támogatták híveink szegényebb hallgatóinkat.

Örömmel jelenthetem, hogy az Akadémia hallgatói testnevelésének előmozdítására, sportfelszerelésének kiegészítésére *Horváth János*, az Á. E. H. elnöke, május hónapban 5000 Ft-ot juttatott az Akadémiának. Hallgatóink nevében hálásan köszönöm Elnök úrnak ezt a jószívű gondoskodását.

Hallgatóink tanulmányi eredményeinek emelése, kollektív magatartásuknak fejlesztése és általában az Akadémiával és Lelkésznevelő Intézettel kapcsolatos társadalmi munkák jutalmazása érdekében ebben az esztendőben is külön, személy szerint is ösztöndíjakat osztunk ki hallgatóink között.

Mindazoknak, akik anyagilag is szívéből hordozták Lelkésznevelő Intézetünk nagyfontosságú munkáját, őszinte köszönetet mondok és kérem őket, hogy ugyanez a keresztyén felelősségtudat indítsa őket az elkövetkező időkben is szeretetük megbizonyítására.

De köszönetet mondok munkatársaimnak is, tanároknak és alkalmazottaknak egyaránt, hogy munkámban hűségesen mellettem állottak és segítettek. Bevezetőül azt állapítottam meg, hogy az elmúlt tanév az általános rendeződés esztendeje volt. Hiszem és remélem, hogy az elkövetkező tanévben a még nyitott kérdéseink is sikerrel megoldódnak és munkánkat evangélikus egyházunk szolgálatában és az egyház Urának, a mi élő reménységünknek, a Jézus Krisztusnak dicsőítésében még nagyobb felelősséggel, még több hűséggel tudjuk végezni és ebből a szolgálatunkból ki tudunk tekinteni és tudjuk szolgálni egyre jobban hazánkat, annak boldogulását s vele együtt az egész világ megbékélését is Istennel és önmagával.

Az egyház hitbéli becsülete

A reformációban maga a szent Isten protestált a Krisztus-vallással való visszaélés ellen, s kivont karddal küzdött a megromlott egyház ellen az egyház becsületességéért. Ebben a küzdelemben eszköze néki Luther és Kálvin s mi csak ugyanebben a küzdelemben lehetünk lutheránusok vagy kálvinisták, általában a reformáció népe.

1517. október 31-én Isten Luther Mártont, mint az egyház papját szorongatta az egész egyházért való lelkiismeretfurdalásban. Mintha Luther Márton a 95 tétel megírása közben vezérigéként Róma 12, 17. égette volna: „A tisztességre gondotok legyen minden ember előtt.“ Az egyedül szent Isten működött benne, aki a tízparancsolat szigorúságával tartja be azt, hogy nem hagyja hiábavenni az ő szent nevét. A 95. tétel lényegét, mélységeiben gazdag teológiai tételeit Luther hitbéli becsületességének fénye ragyogja be. Az a lelkiismeretesség, mely őt egész életében vezette. Ebben a hitben és becsületességben vitázik Luther a csaló dominikánus baráttal: Tetzellel, az öntelt pápista főpappal, és Kajetán biborossal, vagy az akkori világ legnagyobb teológusaival és gondolkodóival. Ugyanebben a hitbéli becsületességben prédikál az egyszerű népek Wittenbergben, vagy tesz vallást a birodalmi gyűlés előtt Wormsban s tegyük hozzá, ebben a hitbéli becsületességben tanítja a gyermekeket is gyermeki egyszerűséggel. Luther a reformáció döntő állásfoglalását tanítja a gyermekeknek is a kiskátéban, amikor a II. parancsolatot így magyarázza: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy nevében ne átkozódjunk, ne esküdjünk, ne igazságtalanságot mondjunk, ne hazudjunk, se ne csaljunk.“ Vagy ugyanezt teszi, amikor a Mi Atyánk első kérését ugyancsak a Kis Kátéban így fejti ki. Úgy szentelhetjük meg Isten nevét „ha Isten igéjét tisztán és igazán tanítják és mi aszerint szentül élünk, Isten gyermekeihez illően. Erre segíts minket szerető mennyei Atyánk! Aki pedig nem úgy tanít és él, ahogyan Isten igéje tanítja, az megszenteltség nélkülözhetetlenül Isten nevét. Ettől őrizz meg minket mennyei Atyánk!“ Ezek a tanítások átsugárzik Luther hatalmas lelkiismerete, a 95 tétel hitbéli becsületessége, mely az egész reformációt jellemzi.

Mi volt ennek a hitbéli becsületességnek a valódi tartalma? Az Isten igéjéhez való feltétlen hűség. Az Isten igéjéhez való becsületesség ragaszkodás tette Luthert reformátorrá és tette a reformációt a hitbéli tisztesség bajnokává Isten és emberek előtt. Luther Isten igéjével szembesítette a középkori egyházat s ebben a szembesítésben lepleződött le az a népámítás, amit Isten nevében a pápaság végzett. Luther asztali beszélgetéseiben két rendkívül érdekes nyilatkozattal találkozunk, mely ezt a tételt negative és positive világítja meg. Az asztali beszélgetések egyikében Luther Márton röviddel halála előtt beszélt el Eisenlebenben a következőket: „Az augs-

burgi birodalmi gyűlésen 1530-ban Albert mainzi püspök egyszer a bibliát olvasta. Ekkor éppen arra jött egyik tanácsosa és így szólt: Legkegyelmesebb választó fejedelem és uram, mit kezd fejedelmi méltóságod ezzel a könyvvel? Erre a mainzi püspök így válaszolt: Magam sem tudom, mert minden ami csak benne áll, ellenünk van.“ Az asztali beszélgetések egy másik helyén viszont Luther saját reformátori munkájára tekint vissza és ezt mondja: „Husz, Wiklif és a többiek a pápistáknak csak az életét támadták és kárhóztatták. De ha az ember a tanításukat támadja, akkor fogta meg a liba nyakát. Ha az ige tisztán marad, még az élet is rendbehozható és helyrejöhet, ha van is benne valami hiány. Mert minden az igen fordul meg, melyet a pápa elvett tőlünk, meghamisított, beszennyezett és helyette mást hozott az egyházba. Ezen a módon és olyanképpen győztem le és vertem meg a pápát, hogy én helyesen tanítok az ige szerint, az én tanításom Istentől való és keresztyén, az övé azonban nem keresztyén és ördögi.“

Luther szavaival élve nézzük hát meg, hogyan fogta ő meg „a liba nyakát“? vagyis a pápai tanítást az egyháztisztítás érdekében.

1517. október 31-éig Isten kérlelhetetlen szívóssággal készítette fel Luthert az Isten ígéjéhez ragaszkodó, becsületes hit lelkiismeretes megvallására. Végig járatta vele a kolostori iskolát s a szerzetesi élet egész útját. Bemutatta neki Rómát fényűző főpapjával, elfásult papjaival és elámított népével együtt. Elolvastatta vele a Szentírást és megérttette vele a Római levél hatalmas üzenetét a hit által való megigazulásról, elfogadtatta vele az evangéliumot, mely Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére. Azután elibe hozta Tetzelt, ezt a cinikus dominikánus barátot s rajta keresztül bemutatta Isten Luthernek azt, hogy hol tart az egyház az Isten ígejétől való elfordulás útján s hogy lett csalás és népámitás abból, amit Krisztus a kereszten szerzett az emberiségnek. Tetzelt barát pénzért árusította a búcsút a népnek, amely a középkori pápás egyház sötétségében nevelkedett, nem ismerte az evangéliumot, de félt az Istentől, úgy hitte, hogy a pápa valóban földi helytartója Krisztusnak s úgy hitte, hogy a bűnbocsánat olcsón megszerezhető Istentől, ha az ember az egyházra áldoz. Luther Márton a népre nézett, a feudális hatalmasságoktól és a középkori pápás egyház népámitó fogásaitól elámított és lelki börtönben tartott német népre, az ő drága népére, melyben édesapja is bányász volt s az a Luther, akit Isten a maga ígéjén nevelt hitbeli becsületességre és tegyük hozzá, papi becsületre is, végkép megundorodott a papi csalástól. A lelkiismeretével nem fért össze a vallással való visszaélés, hiszen ő akkor már ismerte az evangéliumot, Krisztus evangéliumától felszabadítottan tekintett az egyházra s vállalta a bizonyágtételt a romlott egyház ellen a népért, amelyből származott. A népért vállalta mindezt, hogy megszabadítsa azoktól a sötét gondolatoktól, lelki kétségbeeséstől és lelki rabszolgaságból, amelybe őt magát is beleszorította a középkori egyház mindaddig, amíg az evangéliumot felismerhette.

Luther jól tudta, hogy Tetzelt mögött a pénzsóvár és világuralomra törő pápa áll, a pápa mögött az egész késői középkori társa-

dalmi rend, a fejedelmek, hűbérurak, főpapok és nagyszabású uzso-
rások népelnyomó rendje, melynek belső szilárdságát lényegében a
keresztyén hit félremagyarázott és rútul kihasznált dogmái szol-
gáltatták. Ezek a dogmák voltak az igazi béklyó a nép számára, ez
a tévtanítás volt Európa csendőre, a lelkiismeret vámszedője Né-
metországban is. Luther előtt különösen a testvéri cseh nép nagy
Husz Jánosa ismerte fel először ezeket az összefüggéseket. Husz
János vallási reformációjából népfelkelés is támadt. Luther koránt-
sem az a népvezér, mint Husz János, aki a szó politikai értelmében
is felszabadító volt, de talán éppen ide érti Luther Márton azt,
hogy ő másképpen fogta meg a liba nyakát, mint elődei: Savona-
rola, Wiklif, Wald, Husz vagy később Müntzer Tamás. Luther a
tanítást tekintette alapkérdésnek s az élete sem volt drága, hogy
igazságot és minél teljesebb igazságot szóljon Istenről, a keresztyén
hit mibenlétéről s a keresztyén élet egész tartalmáról a népek,
amelyet forrón szeretett. „Ha az ige tisztán marad, az élet is rend-
behozható“, vallja Luther az asztali beszélgetésekben. „Az egyház
babyloni fogságáról“ írt munkájában pedig ezt írja: „Isten igéje
minden között az első. Azután következik a hit, a hitre pedig a sz-
eretet. A szeretet azután minden jó cselekedetet elvégez.“ „A keresz-
tyén ember szabadságáról“ című munkájában továbbá ezt írja: „A
hitből folyik az Isten iránt való szeretet és a szeretetből a szabad,
szolgálatkész, vidám élet, amely hűségesen munkálja a felebarát
jává.“

Luther tehát ott „fogta a liba nyakát“, hogy az egyház ne be-
szélhessen akármit, hanem egyedül és tisztán az Isten igéjét. Ha
Isten igéjét nem „csúrik és csavarják“ (ez Luther kifejezése), ha-
nem tisztán és igazán tanítják, akkor van az egyház a maga helyén
és Luther jól tudta, hogy „akkor az élet is rendbe jöhet“. Luther
reformációjából, vagy — legyünk ennél sokkal szerényebbek —
Luther reformációja mellett új kor született, mely társadalmi, gaz-
dasági és politikai szempontból is felszámolta a középkort. Csak úgy
volt ez lehetséges, hogy Isten azon a ponton is elvégezte a felszaba-
dítást, ahol a legszorítóbb volt az elnyomás, a vallás területén.
Luther fellépése a pápa ellen lehetőséget adott a tekintélyek egész
új elrendeződésére és megteremtette az egyháznak azt a becsületét,
hogy hamis tanítással és hamis tekintéllyel ne álljon útjába az em-
bereknek. Luther az igéhez való hűség útján bizonyította be, hogy
a keresztyén hit, ha az igazán evangéliumi hit, segítségül lehet a
népeknek s nem következik, hogy a népek béklyója legyen. Luther
igehirdető volt és nem is akart több lenni, mégis ő szerezte az egy-
háznak évszázadokra előre az egyház és a vallásos hit politikai be-
csületét. Viszont éppen őbenne tanultuk meg, hogy az egyház igeh-
irdetése politikai aktus, s veszedelemre vagy előremenetelére lehet
a népeknek. Legdöntőbben pedig az lett a protestantizmus minden
időkre szóló tanulsága ebből, hogy az egyház politikai cselekvése is
az igehirdetésben folyik le. Az igehirdetés tisztasága, vagyis be-
csületessége, a minden emberek előtti tisztessége lett tehát a bibliás
egyházak felelősségévé, elkötelezésévé és dicsőségévé is.

Az a jó pedig, amit Isten Jézus Krisztusban adott az emberiségnek, csak az egyház becsületes szolgálata révén lehet az emberiség tulajdonává. A becsületes egyházi szolgálat viszont mindazt, amit Isten Krisztusban adott a világnak, az embereknek adott jónak bizonyul, mely attól az Istentől jön, aki úgy szerette a világot, hogy Fiát adta érte.

Megvallom, hogy igen sok belső egyházi okból a reformáció végételenül gazdag területéről ez a vonatkozás lelkesít most engem legjobban. Az, hogy Isten a mi drága Lutherünkön keresztül, majd Kálvin Jánoson keresztül a Krisztus-vallással való visszaélés ellen protestált s kivont karddal küzdött az egyházban az egyház ellen az egyház becsületességéért. De éppen ebben a megvilágításban szeretnék még kiemelni Luther reformátori művéből néhány igen értékes mozzanatot.

1. Luther azt tanította nekünk — és ez igen becsületes dolog, hogy az egyház érdekéért az egyházban kell küzdeni. Az egyház dicsőségét, a földi egyház bűneivel és elfajulásaival való leszámolásban kell keresni. Ő az egyházban Krisztus tiszta eszközét látta az emberiség boldogítására és üdvözítésére s nem engedhette, hogy Krisztus eszközét emberi indulatok és emberi érdekek kicsavarhassák Krisztus kezéből. Luther egész ifjúkora a nagy októberi reggelig abból a felismerésből gazdag, hogy az egyházat csak maga az egyház juttathatja zsákutcába akkor, ha engedetlenül letér a Krisztuskövetés útjáról és utat enged magában az öncélúságnak, ezért a népámításnak, tehát a tévelygésnek. Luther egy könyvtárra való könyvet írt, naponta prédikált s az egyház egészét tanította, mégse találunk nála sehol siránkozást az egyház sorsa felett úgy, hogy bűnbaknak az egyház sorsáért a világot tegye meg. Nem a népet kárhoztatta, hogy úgy áll az egyház, ahogyan áll és nem a fejedelmet. Az egyház szemébe nézett s azt hirdette, hogy nekünk nem egyebekkel van harcunk, hanem saját magunkkal. Luther élete egész során az önvizsgálat, az önbírálat és a saját testünkbe rekesztett halállal való küzdelem jellemzi. Egy percre sem engedte az egyház figyelmét elterelni az egyháztól, amikor az egyház jövőjéről volt szó. Tudta, hogy az egyház és a világi felsőbbtség izgalmas feszültségek között él a feudális középkor hűbéri szövevényében s mégsem a világi felsőbbtségre mutatott, hanem a pápára, aki nem olyan mint Krisztus s aki olyat akar a világtól, ami nem az övé. Ő tudott igazán a két kardról, a világi felsőbbtség kardjáról és az egyház kardjáról, de ő ezt a két kardot az Isten kezében tudta, aki azokat a nép érdekében használja, aki azt egy hüvelyből rántja ki, az ő emberszeretetének és történelemformáló igazságának drága hüvelyéből, a jók megsegítésére s a gonoszok megbüntetésére, mindeknek pedig, akik akarják, üdvösségére. Ő nem párviadalt akar a két kard között, ő az egyház kardját, az Isten tiszta igéjét tisztán akarta csillogtatni s azzal szabályosan akart küzdeni, úgy, amint minket Pál apostol tanított. Ha valaki, akkor Luther igazán tudta, hogy „a nép sötétségben ül“ és ezért buzgón égett a népkatechumenátus ügyéért. Tanítani és tanítani a népet. Az elmaradást azonban

nem a világon kérte számon, hanem az egyházon. A pápán, aki „az ígét elvette tőlünk, meghamisította, beszennyezte és helyette mást hozott az egyházba“. A papokon, akik lusták és tudatlanok voltak s a „keresztyén“ tanácsurakon és fejedelmeken, akik az egyház nevében beszéltek, de nem szerették az egyház népét. Luther látta a nép nyomorát, de az egyházat tette felelőssé az uzsorásokért és a parasztokat elnyomó földesurakért. Az volt Luther becsülete, hogy a mi házunk előtt söpört s az egyház biblikus hűségét minden időkre nézve ahhoz a mértékhez szabta, mennyire tudja magát az egyház komolyan venni s mennyire tudja magát az egyház reformálni és mindig reformálni.

Luther hitbéli becsületessége az egyház reformálásával kapcsolatban azután abban mutatkozott meg, hogy ő az egyházat mindenek fölött szerette s annak mindvégig hű fia maradt. Nem akart új vallást alapítani. Nem akart új hitet kelteni, hanem a régi hit tiszta és korszerű megvallójává akarta avatni az egyházat. Nem új evangéliumot hirdetett, hanem a Krisztus evangéliumát! Nem a maga gondolatainak szerzett érvényt, és nem szektás ösztönök vezették. A régi evangéliumot kezdte újrahirdetni a maga korában és a maga hazájában s Jézus Krisztus váltságművét tette újra szabaddá az emberek számára. A keresztyén hit új megvallója volt a maga korában, a keresztyén hit meghamisítói és népellenes kihasználói ellen. Bibliás egyházaink csak ugyanebben a küzdelemben lehetnek lutheránusok vagy kálvinisták, általában reformáció népe. Luther undorodott az egyházi „újdondászoktól“ s gyűlölte a rajongókat. Reális, földi valóságában látta az egyházat, melyben együtt van a búza és a konkoly, mely emberek valóságos közössége és életformája s melynek Isten nem ad új evangéliumot és nem vet új alapokat azonkívül, aki egyszer adatott és vetetett, tudniillik: a Jézus Krisztus. Luther Márton a legalapvetőbbben Krisztushitű. Teológiája krisztocentrikus, gondolkozásának ereje a keresz. Arra tanított minket, hogy ne új alapokat keressünk hitünk számára, hanem hitünk alapjait tisztázzuk, hitünk fundamentumán szilárdan álljunk és higyjük, hogy éppen azáltal leszünk mindig legmaibbak s mindig leghelyénvalóbbak a földön. Keresztyénség csak a saját alapjain állva lehet magatartásában becsületes. A saját alapjain állva azonban minden keresztyén és maga az egyház is becsületes lesz és becsületes lehet kora feladatai között. Jó ráfigyelni arra, hogy milyen mélyen és alaposan keresi a mostani magyar református és evangélikus egyház a saját alapjait s ugyanakkor hogyan tisztul a becsülete az emberek előtt s hogyan erősödik magatartásának biztonsága a korfeladatok között. A reformáció hitbéli becsületességének boldog örököseivé kell tehát lennünk.

Luther Márton hitbéli becsülete az egyház reformációjában abban mutatkozik meg, hogy igen őszintén mutat rá a gyülekezetre. A gyülekezet az ő igazi szívügye. Az egyház szerinte ott van, ahol ez a gyülekezet van, mert ezt a gyülekezetet teremti, hívja és gyűjti a Szentlélek az ige tiszta hirdetése útján. Két vonatkozásban emelem ki a reformáció hitbéli becsületességét ebben az összefüggés-

ben. Az egyik az, hogy Luther Márton nem tudott az egyházzal úgy beszélni, hogy közben a legszorosabban nem vette volna tekintetbe a gyülekezetet, az egyház népét. Itt van Luthernél a klerikáizmus elleni döntés valódi gyökere. Az egyház nem a papoké. Isten nem a papokat szentelte meg, hanem az Anyaszentegynázat, az egész gyülekezet hite az egyház hite, az egész gyülekezet véleménye az egyház véleménye. Luther figyelmeztette a bibliai egyházat arra, hogy az egyház a népe, a népre való tekintettel s a nép érdekében kell végeznie egész szolgálatát. Az egyház feltétlenül becsületét veszti, ha a nép elhanyagolható, veszendő masszává lesz a szemében. A másik, amit itt meg kell említenünk az, hogy Luther Márton hitbéli becsületességgel megvallotta a világ előtt, hogy mit sem ér a világ számára az, ha az egyház a maga hivatalosságában, felső klérusában, vagy egy-két prófétája személyében igaz. Bevallotta Luther a világnak, hogy az egyház egészének állásfoglalását tekintse hitelesnek és csak azt tekintse érvényes keresztyén bizonyoságtételnek, amelyben osztozik az egész gyülekezet. Azért tanított Luther olyan emberfeletti szorgalommal és azért imádkozott naponta több órát az egyház megújulásáért, mert lelkiismerete nem bírta, hogy az egyház tanítói másképp éljenek, mint maga Jézus Krisztus. A bibliai egyház becsülete, a nép, vagyis a gyülekezet széleskörű közösségi bizonyoságtételében és magatartásában van. Tanító egyház vagyunk és a nép egyháza. Mai egyházaink becsületét is az egységes, széles keresztyén bizonyoságtétel adja. Luther Márton és Kálvin János egyértelműleg mutattak rá arra, hogy nekünk a keresztyén nép egészéért kell felelősséget vállalnunk, s hogy annak közösségi hite és magatartása az igazi látvány, amit világ a keresztyénségről szerezhet. Hegyen épített városról van szó, szent nemzetről és kiváltképpen való népről, mely jó cselekedetre igyekszik. Bizonyos, hogy a mai reformátori becsületességünk élesen abban mutatkozik meg, hogy törődünk az egész gyülekezettel s akarjuk-e, munkáljuk-e igazán, hogy annak egésze az egészséges tudomány és a becsületes Krisztus-követés látványosságát szolgálta. Mi nyilvánvalóan, mint egész gyülekezet vagyunk a világ látványossága s a mai keresztyénség bizonyoságtételét a világ ma sem egyes próféták ajkáról fogadja el érvényes és hiteles bizonyoságtételnek, hanem az egész gyülekezet gyakorlati életéből lesi le azt. A mi mai nemzedékünket, ha az egyházat nézik, az érdekli, hogy a keresztyének a maguk tömegeiben hogyan tudnak egészséges, becsületes, áldásos életet élni és munkát folytatni az emberek között.

Luther Márton hitbéli becsületessége így tette kötelességünké, hogy a hit egységét és a magatartás egységét a mi mostani napjainkban is magában a gyülekezetben küzdjük ki, méghozzá annak élő és hívő felében. A reformáció az egyház reformációja volt és nem Luther reformációja. Az egyház állandó reformálásának kötelezése az egész egyházra vonatkozik. Azért lett a reformációra figyelő magyar református és evangélikus egyházban olyan égetően nagy kérdéssé éppen egyházaink hitbéli egysége s azért keressük az igé-

nek engedelmes és a teljes evangéliumot értő hitet az egyház egészében. A magyar protestántizmus hitbéli becsületessége alapvető módon egyházaink széleskörű hitbéli egységének függvénye.

Mégcsak egyet. Luther hitbéli becsületessége a gyakorlatias mindennapok szempontjából különösképpen abban mutatkozik, hogy virágzó összefüggést teremtett a hit és a józan ész között a keresztyénség számára. Olyan összefüggést, amelyet a Szentírás kétségtelenül megvalósít s olyat, amelyet éppen a középkori egyház elveszített. Ezzel lett Luther ígehirdetése praktikussá s gyümölcsözővé az egyszerű emberek számára. Luther végtelenül egészséges és nyoma sincs nála az emberi lélettől való elfordulásnak, a világi dolgok semmibevevésének s a ködös egekbe tekintgetés álpietizmusának. Családi élete, baráti élete, gyülekezetépítő munkája mind csupa életvidámság, életközelség és becsületes bizonyágtétel arról, hogy a földre jött Úr Jézus Krisztus a földi életet szentelte meg s az Ő követése a földi élet józan és észszerű követelményei között lesz a vallás gyakorlatává. Az asztali beszélgetésekben ezt mondja: „Urunk és Istenünk örömet enged, hogy együnk, igyunk és vigadjunk. Azért is teremtett annyi mindent, hogy emberi hasznunkra fordítsuk. Ebből ismertük meg az ő jóságát, hogy hálát adjunk neki, mert nem szeretné, ha azt mondanánk, hogy nem adott eleget nekünk.“ A Nagy Kátében ezt mondja: „Ha elvégzed napi munkádat, az többet ér, mint az összes barátod szenteskedése és szigorú élete.“ Máshol a Nagy Kátében ezt írja: „Nyíljon meg azért az értelméd, táguljanak gondolataid és ne csak a sütökemencéig vagy a liszteládáig érjenek, hanem ki a tág mezőre, az egész földre.“ Luther tanított minket arra, hogy Jézus Krisztus hűséges szolgálatából természetesen következik a világban való helytállás s az egész világ és az egész emberiség nagy kérdései iránt való érdeklődés és az azokban való hívő eligazodás. Luther odáig megy a hit konkrét követelményeinek kifejtésében, hogy azt mondja: „légy Krisztussá a felebarát számára.“ Krisztussá, vagyis szeretetté, irgalmasságá segítségével, felszabadítássá, vagyis testvérré a felebarát számára. Ezt a drága hitet, a becsületességében drága hitet kaptuk mi a reformációból! Hogyne szolgáljunk vele minden nap a magyar népnek s az egész emberiségnek ezekben a napokban, amikor annyira kell az ember a gátra s annyira kell a jó szó, az igazság, és a mindennapos helytállás a mi embertestvéreinknek! A reformációban a szent Isten maga protestált a Krisztus-vallással való visszaélés ellen s kivont karddal küzdött az egyház ellen az egyház becsületességéért, hogy az ne béklyó, hanem segítség és áldás legyen az emberek számára. Az igaz ember hitből él. Az igaz protestáns ember ebből a reformátori hitből él.

Többek érdeklődésére közli az Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, hogy a LELKÉSZI SZOLGÁLATI NAPLÓ új kiadása nyomás alatt van és még október hó folyamán kapható lesz.

AZ EGYHÁZ TUDOMÁNYA

Karner Károly új könyve: Bevezetés a teológiába

Sokan tanúsítják és mindegyikünk maga is meggyőződhetik róla, hogy a mindennapi lelkészi szolgálat legjobb segítője a teológia művelése. Enélkül előbb-utóbb élettelenül száradnak a teológus-éveink során gyűjtött ismeretek. A „teológiátlan“ lelkész tehetetlen és tanácstalan az élet sodrában eléje kerülő új kérdések előtt. A teológiai munka viszont — nem föltétlenül valamilyen nagyszabású tudós munkára gondolunk itt, hanem egyszerűen a magunk továbbképzésére, jó teológiai könyvek komoly és tervszerű feldolgozására — kimeríthetetlen tárházát nyitja meg mindannak, ami a lelkészi szolgálatot elevenné, termékkennyé teheti, felvértezi a helytállásra és eligazítja minden helyzetben.

Kisszámú magyar teológiai irodalmunknak ezért olyan öröndetes és ünnepi eseménye, ha új teológiai könyv jelenik meg. Karner Károly legújabb munkájának kézbevételekor is ezt az örömet érezzük. Vele ismét hasznos, hűséges segítőtárs kerül a lelkészi könyvtárak polcaira, ott sorakozó és sokat forgatott többi munkája mellé.

Ez a könyv nem egyszerűen teológiai munka, hanem *teológia a teológiáról*, Olyan írás, amely tudományunkkal magával foglalkozik. Címének megfelelően valóban bevezet a teológia egészének és a teológiai tudományágaknak alapvető kérdéseibe.

* * *

A kiindulópont: a teológia és a lelkészi szolgálat kapcsolata. Erről szól a rövid *első rész* (7—22. lpk). Komoly megállapításokat olvasunk a *lelkészi szolgálatról*, mint Istentől nyert hivatásról és mint a megbékélésnek a kegyelem eszközeivel való szolgálásáról. Ebben a szolgálatban elmaradhatatlan feltétel az életformáló személyes hit mellett a teológiai készültség. „A Lélek igazi kegyelmi ajándéka nem indít senkit sem a teológiai tudomány megvetésére (15. lp).

A könyv *második része* (23—87. lpk) azzal a kérdéssel foglalkozik, *mi is a teológia?* Nem olyan módon teszi ezt, hogy részletes definíciót, körülírást próbálna adni. Hanem abban az érdekes és talán nehezebb formában, hogy sorra elvonultatja előttünk: minek tartották a teológusok a tudományukat, ennek kezdetétől napjainkig. Kaleidoszkópszerűen váltják egymást a *legkülönbözőbb felfogások*. A görög filozófusok „teológiájából“ átlépünk a keresztyén teológia gyökeresen más világába. Megismerjük, mit is értett teológián az óprotestáns ortodoxia, a felvilágosodás korának egyházi racionalizmusa, a XIX. század szubjektivitása „modern teológiája“ Schleiermacher jegyében, és miben látja a teológia értelmét, szolgálatát a mi korunk „teológiai eszmélése“. Ezzel a történeti, de nem pusztán történeti érdekű áttekintéssel nyerünk elegendő alapot ahhoz, hogy ezek után a teológiát mint Isten nyilvánkoztatott igéjének tudományát, mint az egyház tudományát és

mint tudományt három különböző oldalról lássuk magunk előtt. A könyv felelete a teológia mibenlétének kérdésére e rész summájaként tehát így fogalmazható meg: 1. A teológia *éltető középpontja* minden ortodox, igaz istenismereten és minden kegyes, személyes hiten túl van. Istennek tőlünk független, de reánk vonatkozó és velünk cselekvő kinyilatkoztatásában. *Isten igéjében*. 2. A teológia minden individualista önudattal és eredetieskedéssel ellentétben *az egyház életműködése*. Az egyházban él és az egyházért van, vagy nem teológia! 3. A teológia nem mondhat le arról, hogy *a saját alapfeltételeinek megfelelő módszerekkel dolgozó tudomány*. Eredményei ezért „éppen olyan igényt formálnak elismerésre és érvényességre, mint más tudományok eredményei“ (83. lp).

Ezek után lépünk át a *harmadik részbe* (88—200. lpk), ahol a *teológiai tudományok* szervezete bontakozik ki előttünk. A könyv nem marad meg a pusztá felsorolásnál és sablonos ismertetésnél. El is próbál igazítani az egyes teológiai tudományágak döntő kérdéseiben. Az *írásmagyarázati* teológiáról szóló szakaszban különösen a Szentírásról és az írásmagyarázásról szóló fejezeteket kell kiemelnünk. Megint a Szentírásról vallott különféle történeti felfogások tükrében kapunk eligazítást mai kérdésekben (az írás inspiráltsága, isteni-emberi kettősége, tekintélvénék forrása, a Szentírás igéjének és a Szentléleknek kapcsolata). Mégismerjük az írásmagyarázás fő történeti típusait (hagyományos, történetkritikai, „pneumatikus“ és teológiai egzegézis), valamint az 1949-es ú. n. „wadhami irányelveket“. — Az *egyház történeti* teológiával kapcsolatban — egyes tudományágainak ismertetése előtt — érdekes áttekintést kapunk arról, hogyan változott az egyház történetének szemléleti módja Euzebiusztól Fláciuson át a múlt századbeli „modern teológiáig“, és hogy miben látja a mai teológia az egyháztörténet „értelmét“. — A *rendszeres* teológia mint az egyház tanításának tudománya, a kinyilatkoztatás minden korban érvényes igazságát képviseli. Ez az igazság kerül összefüggő kifejtésre a mai kor embere számára, mégpedig egyrészt az egyház hite és a keresztyén élet felől (dogmatika-etika), másrészt más igazságrendszerekhez viszonyítva (apologetika) és a keresztyénségen belüli vitában (polemika). Ezekhez sorolja még a szerző a legfiatalabb teológiai tudományt, az ökumenikát. Történeti és leíró feladata mellett ez az új teológiai tudományág az igazságában való egyetemes keresztyén egymásratalálás nehéz kérdéseivel és konkrét lehetőségeivel foglalkozik. — A gyakorlati teológia szakaszában e tudományág kialakulása mellett érdekes képet kapunk pl. arról, miben látták az ígírdetés feladatát az ortodoxia korától a felvilágosult racionalizmuson és a modern teológiai szubjektivizmuson át máig, vagy arról a kérdésről, hogyan látja a szerző a „liturgikus mozgalom“ szerepét az egyház életében? A diakónia-tudományt ez a szakasz a lelkipásztorkodástan összefüggésében tárgyalja.

A könyv végére összegyűjtött *jegyzetekben* a három részhez további teológiai megjegyzések és hasznos irodalmi utalások kapcsolódnak.

Amikor Karner Károly gazdag tartalmú új könyvét a kezünkől le- tesszük és számot próbálunk vetni mondanivalójával, elsőnek azt kell megállapítanunk: hasznos és szükséges könyv, mert *rákényszerít a teológia és az egyházi szolgálat alapvető kérdéseinek komoly átgondolá- sára.*

Az egyik ilyen ismételten visszatérő kérdés *a teológia szerepe az egyház életében.* Világosan rámutat a könyv, hogy „az az egyház, amely lemond a teológia szolgálatáról és nem vállalja állandóan a teológia szolgálatának kockázatát, szükségképen botladozik, amikor az evangélium üzenetének a tisztaságát kell biztosítania“ (77. lp). De Ugyanilyen határozottan vallja a tétel másik oldalát is: „Gyümölcsözővé a teológia munkája mindig akkor válik, amikor az egyház élete adja fel neki a kérdéseket és szolgálatával az egyház életét termékenyíti meg“ (5. lp). — Hasonló határozottsággal érvényesíti a szerző száza- dunk teológiai megújulásának két másik felismerését. A teológiai munka és minden egyházi szolgálat „előfeltétele“ — kikerülhetetlen követelménye — a pusztán értelmi és technikai készségen túl az *ezisztenciális Krisztus-hit.* Ez a hit azonban az egyházromboló rajongás és szubjektivizmus krízisébe vezet vagy az „igaz tan“ uralmának értelmi kísértése felé hajlik el, ha a nélkülözhetetlen belső hit és külső dogma fölött, teológiánk fölött *nem feltétlen hatalom Isten igéje.* „Evangélium a kinyilatkoztatás teszi lehetővé a teológiát“ (75. lp). Olyan értelemben is, hogy Istennek ez a felénk forduló igéje teremti bennünk a hitet, minden teológiai munka és egyházi szolgálat állandó feltételét!

További értéke ennek a könyvnek, hogy történelmi áttekintéseivel, „próbatörténelmi“ módszerével szinte észrevétlenül *segíti olvasóit eliga- zódásra a különféle teológiai irányok sűrűjében.* Milyen sokat látunk meg a lényegükből, ha például a teológia felőli véleményüket sorra- vesszük. Az ortodoxia szerint a teológia igaz istenismeret. A pietizmus szerint a keresztyén élet elmélete. Az egyházi racionalizmus szerint az „észvallás“ igazsághrendszere. A szubjektivista „modern teológia“ sze- rint a „vallás“, a vallásos hit történelmi formáinak és elvi meggyőző- déseinek vizsgálata. Az egész könyvön végigvonul annak a „koper- nikuszi fordulathoz“ a hatása, amelyet századunk hozott magával, ami- kor az objektív tan vagy szubjektív vallásos hit helyett az ezeket létesítő isteni kinyilatkoztatás került a teológia középpontjába.

Hasznos ebben a „bevezetésben“, hogy — amint említettük — *jó tájékoztatást ad a teológiai tudományágakat foglalkoztató számos kon- krét kérdésről.* Külön megemlítjük azt a rövidségében is hasznos eliga- zítást, amelyet a *hermetika* nagy vitájának, a „mítosztalanítás“ kérdé- sének állásáról kapunk. De azt a részt is, amely az *apologetika* új irányvonaláról tájékoztat. A helyes keresztyén apológia útja: a hit tanúságtévő válasza a néki feltett kérdésekre, beleélve magunkat a kérdező helyzetébe és problémáiba, ugyanakkor Isten kérdésének és az evangéliumnak a megszólaltatása is feléje. Ne mi akarjunk meg- győzni, hanem bízunk az ige meggyőző erejében! — Meg kell emlí- teni a könyv sok hasznos utalását az egyes teológiai tudományágak leg- fontosabb munkáira. Itt talán még többre is szükség lett volna! A

könyv olvasói bizonyosan hálásan vennék, ha — akár csak a jegyzet-részben is — részletesebb eligazítást kaphatnának a teológiai tudományok új és felhasználható irodalmáról olyan módon, ahogyan ez pl. a hermetikával kapcsolatban a jegyzet-részben a rendelkezésükre áll.

Karner Károly új könyvének a fő értéke a felsoroltakon kívül mégis az, hogy a sok hasznos részismeret mellett *átfogó látást ad a teológia egész, hatalmas munkaterületéről és szerepéről az egyház életében.* Olyan formában, ahogyan ezt már régóta nélkülöztük a magyar nyelvű evangélikus teológiai irodalomban. Ezzel összefüggésben erőteljes tanúságtétel ez a munka egzegéta és bibliai teológus szerzőjének tollából *az egész teológia egysége felől.* Senki sem foglalkozhatik igazán jól és eredményesen a teológia egyik ágával, ha nincs állandó szoros kapcsolata a teológia munkájának egész területével, sokfelé ágazó nagy kérdéseivel! Erre a bibliai szaktudós figyelmeztet és állít ezzel a könyvével az ilyen karakterű teológiai munkáról megragadó példát is elénk.

Meg kell még említenünk, hogy a „Bevezetés a teológiába“ *tan-könyv.* Nem egyvégtében való elolvasásra, hanem állandó tanulmányozásra van szükség. Egyes fejezetei, nehezebb szakaszai külön is elmélyedő munkát kívánnak. De a könyv ilyen studiuma még is termi a maga gyümölcseit. Bár elsősorban a teológiában járatosabbak, főleg a lelkészek számára készült, a gyülekezetek érdeklődő, művelt tagjainak is jó segítség abban, hogy „az egyház tudományát“ közelebbről megismerhessék. És hisszük, hogy a szerző szándéka és reménysége szerint az új teológiai munka „ökumenikus cselekedet“ is: nemcsak egyházunkban, hanem annak határain túl is elvégzi majd jó szolgálatát.

Nagy Gyula dr.

„SZOLGATÁRSAM AZ ÚRBAN“

„Szolgatársam...“ mennyi melegség van ebben a megjelölésben! És ennek így is kell lennie. Át kell ütnie a szó fogalmi körén, az ugyanazon evangéliumot hirdető, ugyanazon Úrnak szolgálatában álló munkások egymás közötti testvériségének!

Ezzel azonban roppant kényes kérdést érintettünk.

Évekkel ezelőtt sokszor azt kellett éreznünk, hogy a „szolgatárs“ megjelölés üres szó csupán, mélyenjáró jelentése „ad acta“ tétetett. Mert az eszme, amelyet megjelölt, a cél, amelyet kifejezett, túlságosan az ideák világában jár, és a valósággal merőben ellenkezőnek bizonyult. Gorombán kifejezve: egyszerűen *elviselhetetlen volt, hogy lelkészek, akik egymás között elkeseredett ellenségek voltak, egymást „szolgatárs“-nak titulálják!*

Súlyosbította a helyzetet, hogy amíg világi vonalon, különböző munkaterületeken dolgozók fölé és alárendeltségi viszonyában vagy egymásmellettségében ez az ellenségeskedés nem volt szemetszűrő, hiszen alig tudott róla valaki az érdekeltek körén kívül, addig, ha egyházi vonalon adódott elő ilyen helyzet, *arról egészen biztosan tudomást szerzett a*

gyülekezet! Ennek közösségromboló átkát nem szükséges bővebben körülírnunk...

Mi szokta a helyzetet elmérgesíteni?

Általában apróságok! Az egyik túlságosan hangsúlyozta hivatali elsőbbségét („vezető-lelkész“, „igazgató-lelkész“ stb.), a másik talán túlép'e a neki lelkigondozásra adott gyülekezeti határokat. Jelentkezhetett olyan ok is, hogy egyiknek a bibliáóráira a hívek szívesebben jártak, mint a másikéra. Oly nehéz volt ilyenkor elviselni, hogy „a kegyelmi ajándékok különfélék“, és oly nehéz volt elfogadni, hogy viszont „a Lélek ugyanaz!“ Nem egyszer hozzájárult elhordozhatatlan helyzetek kialakulásához a — papnék egymáshoz való viszonya, a papgyerekek vetélkedése stb.

Nem kell a példákat részleteznünk, szaporítanunk. Súrlódások előfordulhattak, de ezeket a súrlódásokat „szolgatársi“ módon kellett volna elsimítani. Ha ez nem következett be, évekig tartó súlyos helyzeteket eredményezett, amelyek teherként neheztedek mindkét fél igehirdető szolgálatára.

A jó viszony helyreállítására egységes módszert alkalmazni nem lehet. Az időközben egészen élessé vált viszályok esetében meg éppen nem. Egyszerűen: nincs mód és lehetőség az összes ellentétek áthidalására. Tüneti kezelés nem hoz megoldást.

Azzal kezdtem, hogy „évekkel ezelőtt“ volt így! Ma, valahogyan nincsenek kiélezett ellentétek.

Am azért ezek a kérdések talán mégsem egészen a múltéi. A helyzet talán csak annyiban változott, hogy ezek az ellentétek nem nyíltak, hanem burkoltak, sőt — és ez a rosszabb eset — *a testvériség látszata alatt és a megnyerő hang mitsem sejtető takaró-palástja alatt még ádázzabbak, mint valaha...*

Egységes módszer ma nincs. De evangéliumi alapon állunk, ha azt mondjuk: a kicsiségeket tekintjük kicsiségeknek! Észre nem vett sértések maguktól gyógyulnak. Jó annak, aki hitből túl tudja tenni magát a sérelmeken...

Tudjuk, hogy az egyazon munkamezőn dolgozó lekipászorok és igehirdetők egymás elhordozásának kérdése *Pál életében is előkerült!* A korinthusi gyülekezetben szakadások keletkeztek a különféle igehirdetők igehirdetéseinek „értékelése“ miatt. Pál azonban józanul tudta látni ezt a kérdést. Nem sértette hiúságát, hogy a képzett Appollóst kiválóbb igehirdetőnek tartották, mint őt, de szükségesnek látta, hogy a lényegre mutasson rá: „Vajjon részekre osztható-e Krisztus? Vajjon Pált feszítették-e meg érettetek, vagy Pál nevére keresztelkedtetek-e meg?“ I. Kor. 1, 13. „Én plántáltam, Appollós öntözött, de Isten adta a növekedést! Azért az sem valaki, aki plántál, az sem, aki öntöz, hanem csak a növekedést adó Isten. A plántáló és az öntöző egy: de mindegyik a maga jutalmát veszi a maga munkája szerint. Mert — *Istennek vagyunk munkatársai:* Istennek vagytok szántóföldje, Istennek épülete. Az Isten nekem adott kegyelme szerint, mint bölcs építőmester fundamentumot vetettem, de — *más épít reá...*“

Egy-két dolog lesz ebből egészen világossá: *A szolgatársakban nincs személyi különbség!* Mindegyik ugyanannak az Istennek munkatársa! Akit pedig Isten arra méltá'ott, hogy „munkatársa“ legyen, azt ember nem nézheti le „gyengébb“ karizmái miatt. A „gyengébb karizma“ egyébként is csak emberi látás. Erre is áll, hogy „amiket Isten megtisztított, te ne mondd tisztátalanakk!“ Más szóval: ha Istennek úgy tetszett, hogy egyik szolgatársnak kevesebb karizmát adott az igehirdetésben, bizonyára adott neki többet — mondjuk — a pásztorolásban. De akármennyit adott neki egyik vagy másik téren, fel tudja és fel akarja használni az Ő országában!

2. A másik dolog: *Ne magunkhoz térítsük az embereket, hanem Istenhez!* Hány lelkész ajkáról hangzott már el: „Ha én innen elmegyek, szétzüllik a gyülekezet!“ (Amelyik gyülekezetet csak a lelkész külső személyi tulajdonságai tartják össze, az meg is érdemli, hogy szétessék!) Sem a plántálás nem érdem, sem az öntözés, mert a növekedést Isten adja! Plántálás és öntözés csak feladat, parancs, amelyet végre kell hajtani! Ma, vagy holnap, — Isten ütemterve szerint. A végrehajtás terén pedig csak egyet néz Isten: a hűséget! „Egyébiránt az oikonomosz-tól (= sáfártól) azt kívánják meg, hogy mindegyik hívnek találtassék...“

3. A harmadik, ami még előjön az előbbi Ige kapcsán: *A munkamező és a munkások váltásának kérdése!* Isten egyikre rábízta a plántálást, azaz: talán egy kis missziói gyülekezet megszervezését, elindítását. A másikra az öntözést bízta, azaz: folytatnia kell a megkezdett munkát. Az előbbi nem kérkedhet azzal: „Mindent én létesítettem ebben a gyülekezetben!“ Az utóbbi nem ócsárolhatja az előd munkáit: „Ebben is mulasztást követett el, abban is, ezt vagy amaz helytelenül látta meg, de makacsul ragaszkodott elvi elgondolásához, és azt tűzön-vízen keresztülhajtotta még talán a presbitérium és a hívek aktív ellenállása árán is...“ — mert nem szabad felednie: öntözni csak ott lehet, ahol már van mit öntözni!!

Isten váltja a munkásokat, de folytatja a munkát! Akinek nem a munka a lefontosabb, az ne vállaljon kezdeményező munkaterületet, és aki csak ócsárolni tud, az nem alkalmas utódnak! Tovább megyek: akiben nincs meg az az alázat, hogy „Isten kegyelme által vagyok, ami vagyok, az nem alkalmas az igehirdetői és pásztori szolgálat betöltésére...“

Tudom, hogy amit leírok, mozaikszerű, de arra talán alkalmas, hogy gondolatokat ébresszen és beszélgetést indítson meg!

Még egy dolog, ami futó vizsgálatnál felötlött bennem! 2. Kor. 4, 5. „...nem magunkat prédikáljuk, hanem Krisztus Jézust, az Urat, magunkat pedig, mint szolgáitokat a Jézusért!...“

Elém került ez az Ige és kicsit nyugtalanítani kezdett. Látszólag nem is tartozik a „szolgatársam az Ūrban“ téma-körhöz, hiszen az igehirdetés feladatáról van benne szó, nem munkatársi viszonyról. *Nem is a mit, hanem a hogyan vonalán került elém!* Arra gondolunk ugyanis néha, egészen önkéntelen összehasonlításképpen, „ez vagy amaz az általam nagyrabecsült igehirdető, ezt az Igét így szólaltatta vajjon meg, vagy másképp?“

És itt kerül elő az ígéhirdetői típusok és ígéhirdetői „hogyanok“ kölcsönhatása! Jóllehet vigyázunk arra, hogy ne magunkat prédikáljunk, a másik oldalon viszont tudva vagy tudatlanul arra törekszünk, hogy „úgy prédikáljunk“, mint az a másik szolgatársunk. Itt valahogyan azután mégiscsak belecsúszunk a „magunk-prédikálása“ vonalába...

Arról ne is szóljunk bővebben, hogy hová vezet a magunk prédikálása. Sajnálatos, de igaz az a III. Frigyes Vilmosnak tulajdonított mondas: „Az egyház mögötti örök életerők teszik érthetővé, hogy egyház még van, dacára az egyház ígéhirdetőinek...“

Végül még valamit:

Nagyon nagy hiányát érzem annak, hogy a „szolgatársak“ között egyáltalában nincs meg, vagy csak nagyon lazán és nem eléggé elevenen az egymás pásztorolásának tudata és felelőssége! Egymás mellett, egymás fölött vagy alatt vagyunk, gyakran egymással szemben is, de — nem vagyunk eléggé egymásért Krisztus előtt! Hiányoznak az egymásért mondott imádságok, hiányzik egymás munkájának hordozása, túlságosan el vagyunk foglalva a magunkéval, és ennek folytán keveset is állunk egymásért Krisztus előtt.

Még tovább megyek: Igen kevésnek van sorainkban lelkipásztor-gyónatája! A „*düloi hűmön dia Jészun*“ valamit elhibáznak szolgálatukban. Ennek persze az is az eredménye, hogy vajmi kevésbé ismerjük egymást és egymás munkanehezégeit.

Milyen jó volna lehetőséget találni arra, hogy lelkészcsaládok többször találkozzanak egymással, de ne csak országos konferenciákon, hanem — *otthonaikban!* Mennyire másként látnánk, vélekednénk egymásról, és mennyire másként tudnók „pásztorolni“ a szolgatársat...

Tudom, sem idő, sem pénz nincs hozzá, különösen, ha — mint a mi egyházmezgyénkben is, — nagyok a távolságok. Ha azonban igaz az, hogy a mai hajszoltságban egymás mellett elmegyünk, sőt egymást le hagyjuk, akkor igaz az is, hogy *önmagunkat* is könnyen elveszítjük...

Jó volna időt szakítanunk egymás számára, mert „*mutuum colloquium est consolatio fratrum!*“

Zoltay Gyula

HIBAIGAZÍTÁS

Lapunk legutóbbi számában, a 415. oldalon „Kálvin kommentárja a Római levélhez“ című cikkünkbe értelemzavaró sajtóhiba csúszott.

Az oldal közepén levő mondat helyesen így hangzik: „Ez éppen a különbség a két kommentár között: Lutheré az átélés és új felfedezés hevületével és örömeivel ragad meg és ragad magával, — Kálvin a nyugodt és megfontolt gondolatmenettel, éles logikával és kristálytisza vonalvezetéssel győz meg.“

Ugyanezen az oldalon, alulról a hatodik sorban „Isten országáról“ helyett „Isten igazságáról“ olvasandó.

FOLYÓIRATSZEMLE

J. L. Hromádka : A hitvalló egyház önkritikája

(Sebekritika vyznávajci cirkve) Krestanská Revue. Praha. XXI. 1.

I. Bevezetőben erőteljesen hangsúlyozza a szerző, hogy a hitvallás nem véletlenül születik s nem valamely teológus, vagy egyháztag személyes ötletéből támad, hanem az egyháznak abból a sürgető szükségletéből, hogy tagjai és a világ előtt félreérthetetlen világossággal és határozottsággal kifejtse: hogyan értelmezi az izenetet, melyet Isten maga bízott rá és amelynek engedelmeskedve, kíván élni a világban. Az egyház benső élete veszedelmes fordulatainak és töréseinek idején, akkor, amikor Isten élő Igéje új és megrendítő módon ragadja meg az egyház népét, elkerülhetetlenné válik az egyháznak hívei kérdéseire és a külső támadásokra felelő izzó, tiszta és életszerű vallástétele. A reformáció sem úgy született meg, hogy a teológusok új dogmatikát írtak s új tanítást eszeltek ki, hogy azután ahhoz igazítsák az egyház életét. Reformáció ott támad, ahol Isten az Ő Igéje és Szentlelke által a híveknél új tájékozódását teremti meg a próféták és apostolok bizonyosságtételében, megrendíti az egyház régi, kiélt rendjét és formuláit és arra kényszeríti, hogy az egyház, mint Krisztus teste lényegének megfelelőbb, új kifejezési formát, új rendet és új feladatokat keressen a maga számára.

A leghívebbek egyházért való aggodalmát — szerzőnk szerint — két ok magyarázza. 1. Az egyház tanítása megüresedett. Nem táplálkozott közvetlenül az igazi kijelentés éltető forrásaiból. Hittani formulák, istentiszteleti rendek torlaszolták el azt a helyet, ahol az Ige hangzik, szólítgatja, támadja az embert az izergeti annak elfogadására, ami nélkül nem élhet. A formalizmus és tradicionalizmus veszedelme nemcsak a katolikus egyházat fenyegeti. 2. Az egyháznak mindig fennálló kísértése, hogy az igazságot légmentesen boltívei alá zárja, s megteremtse a megszokottság tradicionális légkörét, mely azt az érzést táplálja, hogy az ember üdvössége régi rendek, formák és tanok megörzésétől függ. Ám az egyháznak sohasem sikerülhet elhallgattatni azokat a kérdéseket, amelyek az Isten Igéjétől felébresztett körökben támadnak. Az egyház, ha csak nem likvidálta teljesen az evangéliumot, sohasem zárhatja be az evangélium igazságait a maga liturgikus és hittani formáiba.

II. A szerző megállapítja, hogy „a protestáns egyházak maholnap teljesen megérnek arra, hogy kiszellőztessék templomaikat és imatermeiket s hitük végső kérdéseivel kezdjenek foglalkozni.“ Majd utal a Confessio Augustana és Helvetica, valamint a cseh testvérek egyháza csehországi híveinek a sajátosan cseh reformációi örökség, az 1575. évi Cseh Confessio alapján való 1918. évi egyesülésére. Ebben, véleménye szerint, egyebek mellett jelentős része van annak a meggyőződésnek is, hogy „az evangéliumi egyházak hitvallási eltérései elvesztették régi szerepüket, megavultak s szükségessé teszik a régi történelmi hitvallások határain keresztül magának a reformációnak élő magvához való visszatérést.“ Tanulságos ebből a szempontból a harmincas évek német protestantizmusának helyzete is, mely sürgetően követelte a reformáció korabeli hitvallások régi formáinak átöntését új, eleven vallástételekké, hogy a hívek valóban, mint hitvallók állhassanak a történelmi események áramlásában, akik tudják, mit vallanak, boldogan és tüzzel tesznek vallást hitükről, s hiszik, hogy amit vallanak, az az éppen aktuális és döntő pillanatban halálos komolysággal és megfellebbezhetetlen ér-

vénnyel bir. Ez a küzdelem messze meghaladta a németországi egyház határait. Hamar kiderült azonban (különösen a második világháború folyamán), hogy csak kevesen értették meg, miről van szó. Az úgynevezett hitvallók nagyrésze a feltámadó viharok elől csakhamar régi hitvallások biztonságosnak vélt fedezékébe vonult. Nagyon sokan csak érdekharcot folytattak az egyházért, hitvallásaiért, az egyház „életbenmaradásáért“. Szerzőnk hangsúlyozza, hogy éppen a mai német evangélikusság magatartásán lehet pontosan lemérni, hogy mely körökben és milyen mértékben küzdöttek a reformáció tiszta és izzó magjáért, a prófétai és apostoli üzenet élő tartalmaért. Ahol tényleg ezért küzdöttek, ott ma is helyesen igazodnak el az egyház problematikájában és világosan látják az egyház küldetését a bekövetkezett világtörténelmi fordulatokban. „A hitvallások igazi értelme abban áll, — írja Hromádka — hogy magukon túlra utalnak, transzcendálják önmaguk határait, mint útmutatók az „élet és igazság“ tulajdonképpeni forrásaihoz s csak átmeneti és ideiglenes érvényre tartanak igényt... Ha a hitvallások kényelmes mankóknak bizonyulnak, vagy védőfalnak a Lélek megújuló áramlásával szemben, ha zord idők menedékévé és fedezékké válnak az Ige támadásai ellen, vagy akár történelmi megrázkódtatások ellenében, megszűnnek hitvallások lenni, s a legjobb esetben egy darabka tradícióvá és a vallási múzeum vitrinjének kiállított tárgyává lesznek, ha ugyan nem süllyednek a hit igazságának, közvetlenségének és komolyságának akadályáivá.“

III. Szerzőnk ebben a cikkében is hangsúlyozza, hogy a reformáció a maga hitvallásaival a spekuláció, hagyományok és babonák szövevényével elborított Szentírás élő üzenetéből olyan igazságokat fogalmazott meg s a hit világában olyan teret hódított, melyekről a keresztyén egyház és teológia többé sohasem mondhat le. Mindzáltal fennmarad a kérdés, nem szükséges-e a reformáció egész üzenetét új formákba önteni és új kifejezési eszközökkel átfogalmazni. A Szentírás tévedhetetlenségére vonatkozó reformáció korabeli kifejezések — szerzőnk szerint — új fogalmazásra várnak, hogy mentesüljenek mechanikus, külsőségesen autoritárius és pogányosan babonás értelmezésüktől. A háromszágos egy Istenről szóló magyarázatok is új, megfelelőbb formákra szorulnak, ha egyetértünk is a reformációval abban, hogy a Szentháromságról való vallástételt sohasem adhatjuk fel. A bűn és ennek eredete, a gonosz „realitása“, Jézus Krisztus testet öltése, személye, műve, a Szentlélek és működése, az egyház stb. lényegükben mind érthetetlen dolgok maradnak a ma embere számára, ha ezekre nézve pusztán a reformáció korabeli hitvallások magyarázatai alapján tájékozódik.

Mindezzel összefüggésben további praktikus kérdések merülnek fel: vajjon egyházi cselekvényeinknek, istentiszteleti rendünknek, igehirdetésünknek, a szentségeknek, a konfirmációnak, vallástanításnak, evangelizációs munkánkknak ereje és hatása olyan-e, mint egykor volt s amilyeneknek lennie kellene? Szerzőnk óv a félreértéstől. Szavai nem azt akarják jelenteni, hogy egyszerűen szakítsunk egyházi életünk eddigi rendjével és gyakorlatával, hanem, hogy tegyük vizsgálat tárgyává az egyházi élettel kapcsolatos tradicionális fogalmainkat, kifejezéseinket és szokásainkat. Itt utal szerzőnk a hazájában és külföldön egyaránt megindult vizsgálódásra gyermekkeresztség, konfirmáció, vallástanítás, stb. elodázhatatlan problematikájában.

Végül Hromádka óv a „modernizmus“ kísértéseitől, kifejezésre juttatja azt a meggyőződését, hogy a modern tudomány egyetlen felismerése sem jelent veszélyt a teológiára és bízik abban, hogy az egyház a maga teológiai küzdelmében nem fog lemondani sui generis, öntörvényű látásmódjáról.

Dr. Szilády Jenő

† BÁNSZKY GYÖRGY

1891-ben született Békéscsabán. A középiskolát szülővárosában, a theológiát Eperjesen és Pozsonyban végezte.

1914-ben Budapesten szentelik lelkésszé és Orosházára kerül segédlelkésznek. 1915-ben a bodzásottlakai gyülekezet hívja meg egyhangúlag. Az itt töltött tizennégy éves szolgálatával egyidejűleg egy évig a békéscsabai gimnáziumban tanít, majd tábori lelkészként a környékei kórházakban szolgál. Négy éven keresztül pedagógiai és orvosi tanulmányokat is folytat a budapesti, ill. a szegedi tudományegyetemen. Ez utóbbiakat — amint nem sokkal halála előtt említette — azért tanulta, hogy a lelki munka mellett szellemi és testi vonatkozásban is szolgálhasson gyülekezetében.

1920. novemberében Albertibe hívják meg egyhangúlag. Ebben a gyülekezetben huszonhárom éven át szolgál. Nem töltött be magas egyházi tisztségeket, de a kicsinyen való hűsége sokáig emlékezetében marad gyülekezetének. Több éven át a pesti középső egyházmegye főjegyzője volt és főjegyzői tevékenységéért, tisztségéről való lemondásával egyidejűleg tb. esperessé választották.

Két évvel ezelőtt megromlott egészségi állapotára való tekintettel nyugalomba vonult, de nem volt hajlandó búcsú-igehirdetést tartani. Továbbra is a gyülekezet pásztorának érezte magát és tőle telhetőleg igyekezett is szolgálni. Többszöri kórházi tartózkodás után, 63 éves korában, házasságának 34. évében, 1954. augusztus 12-én Budapesten, a kórházi betegágyon fejezte be földi életét. Temetése augusztus 15-én Albertin volt, a nagykiterjedésű család, az egész gyülekezet, sőt a szomszédos gyülekezetek és az egyházmegye képviselőinek jelenlétében. Holtteste a feltámadás hajnalát az alberti öregtemetőben várja, ahol gyülekezete sok tagjának koporsójánál hirdethette az evangéliumot.

IGEHIRDETÉSEK

Szentháromság u. 21. vasárnap

A HIT HARCÁBAN.

Zsid. 12, 1—6. — Oltári ige: Mk 9, 14—29.

KOLLEKTA IMÁDSÁG. Szerető mennyei Atyánk! Áldunk és magasztalunk, hogy minden tehetetlenségünk és erőtlenségünk felett győzelmesen felragyog a Te Fiad ereje és hatalma. Könyörülj rajtunk és adj hitet, hogy erőtlenségünkben a mi üdvözítő Urunkhoz meneküljünk és Nála megtartassunk. Hallgass meg minket Jézus Krisztusért, a Te Fiadért, a mi Urunkért aki Veled és a Szentlélekkel együtt élő Isten és uralkodik mindörökké. Ámen.

A világban sokféle hittel találkozhatunk, de csak azt tartjuk igazi hitnek, amely feltétlenül bízik Isten szeretetében. Ennek a szeretetnek végső célja üdvösségünk. Erre a bizalomra nem tudunk eljutni magunktól, hanem csak a Szentlélek által, benne megtartani sem tud senki más. Mégis állandó emberi feladatunk a hitben való megmaradás. Naponként elülről kell kezdenünk és valósággal harcolnunk kell különösen önmagunkkal azért, hogy Isten szeretetében mindig újra tudjunk bízni. Jó esetben is váltakozó eredménnyel folyik a hit harca. Általános tapasztalat az, amelyről az ének beszél: „Hitem pedig, mint a változó hold, Hamar elfogy, tölte alig hogy volt; Hol felhat égig, Hol meg elhal s a homályban késik.“ Hogy hitünk harcában elhivatásunkhoz méltóan járassunk, alapigénk megmutatja annak főbb nehézségeit és segítőit.

I. Nehézségeink.

A hit harcában az első és legfőbb nehézség a bennünket megkönyékező bűn. Még ha nagyon jól vigyázok is, naponként sok bűnnel teszem magamat méltatlanná Isten szeretetére. A tudatlan ember azzal állítja önmagát: Szeret az Isten, mert jó ember vagyok. Ez tévedés. Nem vagyok jó. A bűn naponként leleplez, hogy mennyire rossz vagyok, Isten törvényét elfelejtő, akaratát be nem töltő ember. A bűn ismerete naponként félelemmel és rettegéssel tölt el. Az őszinte keresztényt minden nap összetöri a bűntudat. Ez jól is van így, mert nem lehet a bűnt eléggé komolyan venni. Kétségtelen, hogy a bűn miatt nem vagyok szeretetre méltó Isten előtt, de épen a bűn miatt szorulok rá Isten szeretetére. Isten azért szeret, hogy a bűn következményeitől megmentsen. Isten szeretete a bűnöst keresi és szólítja meg, a bűnösnek készített bocsánatot és a bűnösnek ígér üdvösséget. Ezért te-lepedett Jézus a vámszedők és bűnösök közé, mint barátjuk. Ezért ad bocsánatot a farizeus házában a parázna asszonynak. Ezért mer vámszedőt hívni tanítványnak. Ezért meri rábízni nyáját az Ő megtagadó Péterre. Isten mindig a bűnösrel cselekszik kegyelmesen. Ilyen az Ő szeretete.

A másik nehézséget a szenvedésben mutatja meg az alapige. Már magábanvéve is nehézséget okozhat az a kérdés, hogyan egyeztethető össze a szenvedés és Isten szeretete? De, amíg igazolni tudja valaki, hogy szenvedését ügyetlen, vagy gonosz emberek okozzák, csak sikerül vizsgálást találni. Még a Sátánt is elfogadjuk szenvedéseink okozójának és nem eredményez súlyosabb hitbeli nehézséget a szenvedés. Legfeljebb csodálkozunk azon, hogy miért nem akadályozza meg ezeket a

gonoszokat ártó szándékukban az Isten. Előbb-utóbb azonban elérkezünk olyan szenvedésekhez is, amelyeket már nem tudunk ráfogni senkire sem, amelyek nemcsak Isten tudtával érnek bennünket, hanem egyenesen tőle kapjuk. Megdorgál és megostoroz Isten. Egészen észszerűen következhet az ember ebből: tehát nem szeret. Mert ostorozás és szeretet látszólag teljesen ellentétesek. Nem is könnyű sem megérteni, sem megértetni ezt. Néha egyenesen felháborító volna az olyan vígasztalás a szenvedő ember előtt, hogy hordozza el Isten ajándékaként a szenvedést, mert az Isten szeretetének egyik jele. És mégis valóság az ige: Akit szeret az Úr, megdorgálja azt és megostoroz mindent, akit fiává fogad. Bizony Isten szeretete atyai szeretet. Nem kényeztető, hanem néha épen a legerősebb eszközökkel nevelő szeretet. Komoly harcnak lehet csak eredménye az, hogy akkor is tudjuk bízni Isten szeretetében, mikor az épen nem simogat.

A harmadik nehézséget az mutatja, hogy a hit harcában nincs itt emberileg biztosítható jó vég. Gondolok Jób szenvedéseire és végére. Mindent elvesztett ugyan, de mindent visszanyert, sőt kárpótlásul többet is kapott. Erre a világra akarunk csupán berendezkedni és a jó eredmény érdekében hajlandók vagyunk vállalni átmenetileg a szenvedést is. Ez az ige viszont olyanokra céloz, akik: „Mégköveztettek, kínpróbát szenvedtek, szétfűrészeltettek, kardra hányattak...” Isten szeretetére nem lehet úgy számítani, hogy végül is megkímél a végső bajtól, mert hiszen sokakat a mártíromságra vezetett el ez a szeretet. Konfirmándusok olyan szépen megtanulják, hogy légy hiv mindhalálig, de ki gondol olyankor arra, hogy Isten komolyan veszi azt, hogy a hit harcában vérig kell kitartani. Mikor itt mindent veszni látsz, még életedet is, tudod-e vállalni panasz, keserűség, csalódottság nélkül, hogy szeret az Isten? Ezt a nehéz leckét csak sok harc árán lehet megtanulni.

II. Segítségünk.

A hit harcában legnagyobb segítségünk, hogy a hitnek fejedelmére Jézus Krisztusra nézhetünk, Ha ezen a világon minden kétségbevonná és megakarná dönteni Isten irántunk való szeretetének valóságát, Jézus Krisztus igazolja azt. Isten úgy szerette a világot, hogy elküldte érte Fiát. Úgy szerette a bűnöst, hogy keresztre adta érte a Fiút. Épen a bűn kérdésének megoldása miatt és épen ilyen borzalmas módon. Nincsen okunk tehát a csüggedésre a hit harcában, mert aki Egyetlenét értünk adta, szeretetből tette azt.

A hit harcában nagy segítségünk, hogy sokan megharcolták már ezt a harcot előttünk és bizonyágtételük nem csalódottságot, hanem örvendezést mutat. Akár az apostoli kor ismert alakjaira gondolunk, akár az egyháztörténelem neves, vagy névtelen személyeire, hitük Isten szeretetéről való bizonyágtétel. Járható út a hit útja, sőt csak az a járható út és öröm is azon járni.

Egészen természetes, hogy a hit harcát nem lehet végigjárni az ige segítése nélkül. Milyen nagy dolog, hogy Isten akarata és ígérete rendelkezésünkre áll. Megvilágosít, eligazít, bátorít. Lehet, hogy Isten szeretetéről nem tud semmit mondani a világ, lehet, hogy egészen ellenkező a saját élettapasztalatunk, lehet, hogy a multban sem találok semmit, ami biztatóm lehetne, akkor is elég az ige. Meg van írva: Isten szeret, lehet tehát bízni üdvözítő szeretetében. Az ige Isten szeretetének egész gazdagságát megmutatja. Életünk minden napján tud újat mondani róla, mert minden nap új biztatásra és bizonyosságra van szükségünk a harcban. Győztes csak az lehet, aki a hit harcában nem fegyvertelen, hanem övé az ige.

Rác Ernő

Szentháromság u. 22. vasárnap

MEGBOCSÁTÁSBAN

2. Kor 2, 3—11. — Oltári ige: Mt 18, 15—17.

KOLLEKTA IMÁDSÁG. Úristen, mennyei édes Atyánk! Kérünk, erősíts meg minket a Te Fiadban nyert bűnbocsánatban, hogy így erősek legyünk mi is mások bűnének őszinte szeretetben való feltárására és bűnbocsánatod hirdetésére. Segíts meg a bűnös megdorgálásában és a megtérő vigasztalásában, hogy szűnjön a bűn és gyarapodjék a békeességben és igazságban folyó élet, Jézus Krisztusért, a Te Fiadért, a mi Urunkért, aki Veled és a Szentlélekkel együtt élő Isten és uralkodik mindörökké. Amen.

MEGJEGYZÉSEK A SZÖVEGHEZ.

A Károlyi-szöveg elég nehezen érthető több helyütt: A 3. versben jobb így: „meg ne szomorítottassam azoktól, akiktől örömet kellene kapnom“. Továbbá: „hiszen azzal a bizodalommal vagyok irántatok, hogy az én örömöm a tiétek is“. — 4. v. közepén: „nem azért, hogy megszorítottassatok...“ — 5. v. második fele: „hanem, — hogy nagyot ne mondjak, — bizonyos mértékben mindnyájatokat is...“ 6. v. „Az illető számára elég lesz (az immár végrehajtott) büntetés a (gyülekezet) többség(e) részéről.“ — 7. v. „Úgy, hogy most már inkább bocsátsatok meg neki és...“ — 8. v. „Azért arra intelek titeket, hogy...“ — 9. v. „Mert azért írtam annak idején (t. i. azt, hogy fenyítsétek őt meg,) hogy megbizonyosodjam...“ — 10. v. közepén: „Mert én is, amit megbocsátottam — ha ugyan volt (egyáltalán) valami megbocsátani valóm — érettetek tettem...“

A szövegben többször előforduló kharidzomai jelentése: kegyes indulattal adni, bőkezűen ajándékozni, megbocsátó készséggel lenni. Amikor Isten bűnbocsátó kegyelméről van szó, akkor az UT nem ezt a kifejezést használja!

A SZÖVEG ÉRTELME AZ EGÉSZ LEVÉL ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN.

A korinthusbeliekhez írott második levél Pál apostolnak egyik legszemélyesebb jellegű írása. A gyülekezet és az apostol viszonyának olyan intimitásait tárgyalja, amelyekbe ma már aligha tudunk behatolni. Tele van célzásokkal, vonatkozásokkal, hivatkozásokkal számunkra jórészt ismeretlen és hozzáférhetetlen személyekre és eseményekre. A levél fenti szakaszára ez különösképpen is áll. Ezért nagy nehézségekbe ütközik annak a ma gyülekezete számára való megszólaltatása. — Az összefüggésekből körülbelül a következőt lehet kihüvelyezni: Az apostolt legutóbbi korinthusi otlétékor valaki, a gyülekezet egy tagja, durván megsértette. Távozása után ez okból (3. v.!) levelet írt a gyülekezetnek, melyben követelte a vétkes megfenyítését. Ez be is következett (6. v.). Ez a levél nem maradt fenn számunkra s megfogalmazása nyilván az ú. n. I. és a jelen ú. n. 2. Kor. levél közötti időpontra esik. Ez az ú. n. „könnyek levele“ (4. v.). Drámai írás lehetett, de elérte célját. Azt akarta vele elérni Pál, hogy a gyülekezet maga ébredjen a helyzet tudatára, véltesse meg a vétkest és így állítsa helyre a közötté és apostola között megszakadással fenyegetett jóviszonyt. Ez meg is történt s most már mi sem áll az apostol közeli jövetelének útjába, amire nagy örömmel készül is. Örül annak, hogy nem „rendet csinálni“ kell mennie, hiszen ezt elvégezte már maga a gyülekezet, hanem megbocsátással, szeretettel a szívében érkezhet közéjük. A kínos kérdés megoldódott időközben. A vétkesnek most már meg kell bocsátani s őt szeretettel visszavezetni a gyülekezet közösségébe.

Ki volt a vétkes, mit követett el? Nem tudjuk. Pál csak annyit szö-
gez le, hogy nem egyszerűen az ő személyes bántalmáról volt szó, ha-
nem az egész gyülekezetet érinti az eset (5. v.). Tehát, hogy úgy mond-
juk, elvi jelentősége volt. Talán összefüggésben állhatott az I. Kor. le-
vélben említett (1. r.) pártoskodásokkal? Mi lehetett a teológiai háttere?
Bizonytalan. Azt sem tudjuk, hogy miben állhatott a fenyték. Talán a
vétkes időleges kirekesztése a gyülekezeti életből? Leheséges. Minden-
esetre az kétségtelen, hogy nem — mint némelyek vélték — az I. Kor.
5-ben említett esetről van itt szó.

Már most mindezek után és a fentiek alapján

mit hirdessünk a ma gyülekezetének? A vasárnap jellege az óegy-
házi evangélium (Máté 18, 23—35. az adós szolga péld.) értelmében
csakugyan a *megbocsátás témaköre* felé mutat, amint ezt az új perikópa-
rend készítői meg is jelölték. Az új perikópa-rend evangéliuma (Máté
18, 15—17) viszont inkább a gyülekezeti fegyelmezés s a kulcsok hatalma
kérdésére utal. Legyen tehát a téma általában a megbocsátás? Csak
az a bökkenő, hogy egyrészt a témaprédikáció általában helytelen, más-
részt erről a témáról *egyéb* textusok alapján sokkal jobban lehetne
beszélni. Még inkább kínálkozik feliratul: *Bepillantás az első gyülekeze-
tek életébe*. Persze ezt a címet igen sok epistolai szakasz fölé oda le-
hetne írni. Talán még inkább arról van itt szó, amit úgy lehetne meg-
fogalmazni: *Pál apostol pedagógiája*. Persze ez a cím is sok más sza-
kasz fölé nemkülönben odakívánczik. Mindenesetre ilyenféle „Schlag-
wortok“ villannak fel a meditáló előtt: A gyülekezetben — bármi adja
elő magát — *minden közügy*. Nem x és y magánügye, kettőjük viszálya,
hanem az egész gyülekezeté. Most átpillant a szövegbe mélyedő exegéta
vállá fölött a gyülekezetét szem előtt tartó lelkipásztor és rábólint: bi-
zony ez így igaz. Botránkozik, bomlik az egész gyülekezet az efféle ese-
tek hullámverésétől. Ezért kellett Pálnak erélyesen fellépnie; nem a
maga becsületét védelmezte csupán tehát, hanem a gyülekezet egységét,
békéjét féltette. Vértó szívvel tette, amit tett, hiszen az igazi nevelőnek,
a szülőnek — minden igazi nevelő kicsit szülő — jobban fáj a fenyték,
mint a fenytetteknek. Ez is mindnyájunk közös tapasztalata.

Mivel közügy, *az egész gyülekezetnek kell a megoldásban is részt
vennie*. Az egyházfegyelem nem az egyházhatóság ügye, szóval a papé,
egy két hivatalos emberé, hanem az egész gyülekezeté. Így neveli auto-
nómiára, önkormányzatra, érett férfiúság keresztyénségére Pál a gyüle-
kezeit. Azért nem ment közójük, hanem csak írt s azt akarta: Ők
maguk intézzék el az ügyet, ne „felülről“ várjanak intézkedést.

A fenyték mindig javító, nevelő célzatú, sohasem megtorló jellegű.
Legalábbis így kellene lenni a gyülekezetben. A cél a megnyerés s nem
az eltaszítás. Az egyik kéz lesújt, de a másik már engesztelődésre ki-
nyujtva. *Hiszen bűnbocsánatból élünk*: Isten megbocsátó kegyelméből s
ezért ezzel a mindennapi kenyérrel tartozunk egymásnak is. „Krisztus
színe előtt“ (10. v.) csak a megbocsátásnak van helye. Persze ez a meg-
bocsátás nem „elkenés“ s nem zárja ki a gyülekezet fegyelmezését. Más-
felől *a haragtartás sántáni dolog*. A „diabolosz“ célja éppen a zavarkel-
tés, a közösség megbontása, viszályok, félreértések szitása. Ezért kell
részen lenni, akármilyen jelentéktelennek látszó eset bukkan is fel. Ma-
dárszárnytól, levert hópehelyből duzzadt már falvakat elsöprő lavina.

VÁZLAT?

Talán még korai volna. Ne sértsük meg egymást azzal, hogy mindent
készen akarunk egymás szájába adni. Amíg *ebből* a textusból *erre* a
vasárnapra prédikáció lesz — úgy vélem — sokat kell még mindnyá-

junknak gondolkodnunk. Én sem tettem egyebet, mint hogy mepróbáltam hangosan gondolkodni. Talán indítást adhattam a továbbgondolkodásra másoknak is.

Groó Gyula

II.

AZ ALAPIGE ÉRTELMEZÉSE.

Az apostolt mélységes szomorúsággal töltötték el a hírek, amelyek a korinthusi gyülekezet belső válságáról, súlyos hitbéli és erkölcsi tévelygéséről szóltak. Leginkább talán annak a testvérnek a gyalázatos parázására keserítette el, aki „atyjának feleségét“, mostohaanyját „vette el“ s ezzel a kívülállókat is megbotránkoztatta, hiszen ilyen szörnyű dolog „a pogányok között sem említetik“ (I. Kor. 5. 1). Ezek miatt írta igen kemény hangú, korholó, de mégis könyhullató, féltő szeretettől áthatott levelét (II. Kor. 2, 4), hogy a tévelygőket Krisztushoz visszerítse. Kér, könyörög megújulásukért, követeli a parázna kiközösítését s jelzi, hogy hamarosan, a Macedonián át tervezett útja közben személyesen is megjelenik közöttük (I. 16, 5).

Az apostolnak erre a látogatására nem került sor. Titus révén nagy örömmel értesült arról, hogy levele hatott, a gyülekezetben megkezdődött a rendcsinálás. A kiközösített testvér is őszintén megbánta, el is hagyta bűnét s emésztő vággyal kívánczik ismét a gyülekezetbe. Ezek a hírek arra a megfontolásra indították az apostolt, hogy nem megy Korinthusba. Nem akarja, hogy setleg újabb keserőségek érvék, — hiszen a megújulás még korán sem ért véget — másrészt meg a korinthusiakat sem akarja ismét megszorítani, s az újjáépítés örömeiben megzavarni, ha netán újra keménynek kell lennie. Ezért küldte el inkább a II. Korinthusi levelet.

Alapigék 3. versében s a megelőző két versben a fenti okokkal indokolja elmaradását, majd a következőkben maga is hozzá akar járulni a helyzet kibontakozásához, — ajánlva, hogy a javulás útjára tért paráznát (reá vonatkozik *tisz*: valaki, 5. v) oldják fel a további fenyegetés alól s megújult szeretettel fogadják ismét körükbe. (A 6. v értelmesebb kettőspont nélkül, egyszerű kijelentőmondatként: Elég neki a többség részéről való ilyen büntetés, t. i. a kizártság, kitaszítotttság. — 7. v: *chariszaszthai*, — bocsásatok meg, engedjétek el büntetését; *parakalészai*, — hívjátok magatokhoz, vigasztaljátok meg.) Ez egyik próbája (*dokimé*, 9. vs) Krisztus iránt megújuló engedelmességüknek. De tegyék meg ezt a bűnbánatában emésztődő testvérért is, nehogy végképpen megeméssze (*katapothé*, — kétségbeejtse, 7 v) a felettébb való, már-már elviselhetetlen (*perisszoterosz*, — nagyobb, több) bánat. És tegyék ezt a gyülekezetért is, nehogy megcsalja a Sátán, sikerüljön a terve (10—11. vs), hogy a megtérő testvér bocsánat nélkül visszaessen bűnébe s a gyülekezet végképpen megfosztassék tőle. A maga részéről szintén kész a megbocsátásra — *en proszópó Christú*, — a Krisztus színe előtt, az Ő felhatalmazásából, mint az Ő apostola, aki Őt s az Ő ügyét tartja szemelőtt.

IGEHIRDETÉS.

Téma: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan: megbocsátásban.

I. Elhivatásunk útján tanítványhoz méltó magatartásunk egyik legnehezebb próbája: megbocsátani. Mennyi bánata volt és van ma is Krisztusnak azért, hogy azok, akik jól ismerték és ismerik az Ő csodálatos megbocsátó szeretetét, nem tudták és nem tudják, talán nem is akarják követni példáját. Mintha a Mester utánozhatatlan példakép lenne.

Igénkben emberi példaképet állít elénk az Úr, Pál apostolt, hogy meggyőzzön: lehet megbocsátani.

II. Ki tud megbocsátani?

1. Akinek fáj a bűn.

Pálnak nagyon fáj. A magáé is, másoké is. Magáról, messze Damaszkusztól, is csak ezzel a fájdalommal tud szólni: Oh, én nyomorult ember... Én vagyok a bűnösök között az első... S fájdalmas szomorúsággal, „sok könnyhullatással“ látja a mások bűnét is, különösen akkor, ha az ott jelentkezik, ahol bűnnek még a nevét sem volna szabad említeni: a bűnök miatt meghalt s megigazulásunkra feltámadt Krisztus gyülekezetében.

Ezért hull a könnye a korinthusi gyülekezetért is, amelybe szenyves árként hömpölygött be a bűn. Iszonyodva hallja, hogy még vérferetőző parázna is van közöttük s ami a legfájóbb, hogy míg a kívülállók megbotránkoznak, ők maguk szó nélkül túri az ilyesmit. Rémülve ismeri fel a Sátán szándékát, hogy megcsalja s egészen elfoglalja Krisztust-vesztett szívüket és mindnyájukat ismét visszavigye a kárhozatba. Úgy tervezte, hogy első, igen kemény hangú feddő, korholó levele után személyesen is felkeresi a gyülekezetet. De olyan nagy a bánata, hogy szinte erőtlenné teszi eljűk állani. Pedig levele hatására sok minden megváltozott Korinthusban. A bűn áradását visszaszorították, a szenyvet, iszapot takarítják. A parázna testvért kizárták s ez maga is megbánta már bűnét s nagy vágyakozással újra való felvételét kéri. Örülni akar nekik és velük, de fél, hogy vigasztalódás helyett csak még megnövekszik szomorúsága, ha közűk kerülve ismét dorgálásra kényyszerül. Ezért ír nekik újra csak levelet, — ezt, amelyből alapigénk van.

Fáj-e nekünk a bűn, a magunké is, másoké, a gyülekezeté is? Menynyi könnyünk hullt amiatt, hogy a Sátán naponta utat talál az életünkbe s kitaposott útjai vannak gyülekezetünk tagjai közt? Elfog-e minket is az ijedelem a Sátán tervének felismerésére, hogy mindnyájunkat elveszítsen, halálra és ítéletre vigyen? Csak akinek fáj a bűn, az ismerte meg végzetes valóságát s az kívánja tőle a szabadulást. Magának is, másnak is. Csak az jut el a megbocsátásig, hogy neki is megbocsáttassék s ő maga is megbocsásson.

2. Aki ismeri a bűnbocsánat örömet.

A bűn fájalmából öröme a bűnbocsánaton át visz az út. S ezen a világon a legnagyobb, legtisztább, egyedül maradandó öröm a bűnbocsánat öröme.

Megismert és meg nem bocsátott bűnökben élni nem lehet. Bűnbocsánat nélkül vergődni bűnterhek alatt, — ez a kárhozat, aminek a halál sem veti végét, csak örökkévalóvá teszi. Mert a bűn nem valami elrontott dolog csupán, amit rendbe lehet hozni, nem is tévedés, amit ki lehet igazítani, sem nem „gyarlóság“, amiről nem lehet tenni. A bűn Isten szentségének megsértése, beletaposás örökérvényű akaratába s ez általam helyrehozhatatlan, kiigazíthatatlan, halálosan komoly dolog. Utána csak ítélet és pokol jöhet. A megsértett, meggyalázott Isten szent haragja megemészt. De minden rendbejön s kibeszélhetetlen örömet ad, mikor Isten megszánja a bűne alatt roskadó és szabadulásért sikoltó embert, erőt vesz haragján és Ő maga hoz rendbe mindent — úgy, hogy leírja a szentsége ellen felgyűlt tartozásunkat s a bűneinket háta mögé veti. Ezt az örömet élte át Pál is, amikor Krisztust és Krisztusban a megengesztelődött, megbocsátó Istent megtalálta.

Aki ezt az örömet megismerte, az akarja, hogy ez az öröm másé; — a gyülekezeté is legyen. S nem elégszik meg azzal, hogy a bűnöst megtérésre nógatja és Isten bocsánatára utalja, hanem a megtérőnek magá is megbocsát. Mert tudja, hogy Isten bocsánata emberek bocsánatának medrén árad a bűnös felé. Jaj nekem, ha hiszek is Isten megbocsátó szeretetében, de nem kapok bocsánatot az emberektől! Nem tudok sza-

badulni bűneimtől, ha azokat szüntelen a fejemhez verik. Hiszem Isten irgalmát s emberek irgalmatlansága halálra szorít. Ezért is bízza ránk Isten a feloldozás jogát, sőt kötelességét, hogy a mi bocsánatunk legyen jele, képe az övének, hogy a megtérő higgyen és el ne vesszen. Hiszen, ha mi nyomorult bűnösök meg tudunk bocsátani egymásnak, mimódon ne bocsátana meg az Ő tökéletes szeretete? Bizonytal megbocsát, sőt már meg is bocsátott s akkor tudja meg ezt nagy örömmel a bűnös, amikor tőlünk is bocsánatot nyert.

Erre az örömszerzésre inti Pál apostol is a korinthusbelieket. A ki-közösített férfi megtért. Alaposan megszenvedett, legyen elég a fenyítés. Megszomorította a Szentlélek, de bocsánatuk nélkül a Sátán karjába hull s végképpen elvész. Ne engedjék a Sátánt győzni! Ő Krisztus nevében, Krisztus bűnösöket mentő s a gyülekezetet féltő szeretetével már meg is bocsátott: legyenek egyek ebben a szeretetben! Őket is megbántotta. az az ember, úgy méltó elhivatásukhoz, hogy a bántásért örömszerzéssel fizessenek. Vigasztalják meg szívét azzal, hogy ismét magukhoz ölelik. Lelket mentenek így meg a haláltól, vereséget szenved a Sátán s győz az Úr! S ez nekik maguknak is nagy öröme kell, hogy legyen.

Kívánjuk-e mi a több, igazabb, maradandóbb örömet a magunk és mások, gyülekezetünk életében? Bocsássunk meg egymásnak! Hol bocsáthatnánk meg, ha nem a gyülekezetben, mely Isten irgalmas, megbocsátó szeretetének jele és hordozója e földön? S kinek bocsáthatnánk meg, ha nem azoknak, akik egyek, testvérek velünk a bűnben is, de a kegyelemben is? Hiszen Krisztus mindnyájunkért meghalt, hogy mi éljünk általa. Mi meg ne öljük egymást! Mert bizony megöli atyjafiát, aki nem szereti úgy, hogy meg is tud neki bocsátani. Az embergyilkos Sátánnak játszik a kezére, annak szándékát szolgálja. Maga is embergyilkos. De tudja-e, hogy „egy embergyilkosnak sincs örök élete, ami megmaradhatna őbenne“ (I. Ján. 3, 15). Minket pedig örökéletre hívott el Isten, hogy szolgáljuk Őt és szeressük egymást és éljünk együtt örvendezve Krisztusban. Ezért is kész megbocsátani minékünk, „miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek“. Járjunk tehát elhivatásunkhoz méltóan — megbocsátásban, hogy eljuthassunk elhivatásunk jutalmára — bocsánatot nyervén! Ámen.

SümeGI István

SzenTháromság u. 23. vasárnap

KÉT VILÁG POLGÁRAINKÉNT

Titus 3, 1—8. — Oltári ige: Jn 17, 11—19.

Irgalmas Atyánk a Jézus Krisztusért! Áldunk azért a szeretetedért, amellyel bennünket, nem e világból valókat ebben a világban mind-ezideig kegyelmesen megtartottál. Áldunk, hogy igéd igazságával szenteiddé szenteltél és a gonosztól megőriztél. Könyörülj rajtunk, őrizz meg itt minket a Te dicsőségedre és egykor vezess el örök üdvösségre. Jézus Krisztusért, a Te fiadért a mi Urunkért, aki Veled és a Szentlélekkel együtt élő Isten és uralkodik mindörökké. Ámen.

MEGJEGYZÉSEK A SZÖVEGHEZ: 1. v. *hüpotasszó*: alárendelni, alávetni, med. s. pass. magát alárendelni, engedelmeskedni. (V. ö. Rm. 13, 1—7 és 1. Pét. 2, 13.) *peitharcheó*: szolgálatkésznek lenni. 2. v. blaszféméin: gyalázni, káromolni, gonoszt szólni valaki ellen. (Mt. 3, 29) 3. v. *apothész*: engedetlen, hitetlen, minden gonosszágnak ez a gyökere.

(Rm. 1, 28.) *hédoné*: öröm, élvezet, érzéki gyönyör. (Lk. 8, 14) 4. v. *epifaneaia*: Isten kegyelmének a megjelenése. 5. v. *ex argontón ex dikaiosüné*: saját cselekedeteiben, öngazságban bízó magatartás, *palin-geneszia*: újjászületés, a megváltott ember megújulása. (Mt. 19, 28. Jn. 3, 5.) 6. v. *ekcheó*: kiönteni, kitölteni, 7. v. *dikaiüthentesz*: itt Isten megigazító tevékenysége értelmében. (V. ö. Rm. 3, 24) 8. v. *proisztémi*: med.-ban valakinek élére állni, előljárni.

A VASÁRNAP JELLEGE: A vasárnap óegyházi perikopája Mt. 22, 15—22. Jézus ebben kifejezi határozottan, hogy a világi felsőbbtség felé is és Isten felé is kötelességünk van. Mai textusunk szerves összefüggésben van az óegyházi perikopával. A mai evangélium Jn. 17, 11—19 is arra mutat rá, hogy mi két világ polgárai vagyunk. Szth. u. 18—23 vasárnapok összefoglaló főtémája: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan ennek záró része, egyben a vasárnap jellege is: két világ polgáraiként.

FELADATUNK: Annak az erőteljes kihangsúlyozása, hogy e világ felé (szűkebb értelemben hazánk, felsőbbtségünk felé), melynek születésünknél fogva polgárai vagyunk, éppen hitünk és az újjászületésben részesülésünk által Istentől rendelt kötelességünk a felsőbbségnek való engedelmesség, minden ember felé szelidlelkűség és példaadó jócselekvés. Mert csak így tölthetjük be mennyei polgárságunkra való elhivatásunkat.

VÁZLAT A PRÉDIKÁCIÓHOZ: Bevezetés: Textusunk Pál apostol pásztori intelmeinek egy részét tartalmazza Titushoz, hogy ő konkrét helyi gyülekezetek vezetőit emlékeztesse, hogy a vett kegyelemhez méltóan járjanak és így vezessék Isten népét. Ezek az intelmek két csoportra oszthatók, mégis szervesen összetartoznak, a) a kegyelmet kapott ember kötelességei a világ felé (felsőbbtség, minden ember), b) emlékeztetés Isten hatalmas cselekedetére, melyből erőt kap a hívő, mint Isten országának polgára földi polgárságának hűsége betöltéséhez.

1. Isten akaratából két világ polgárai vagyunk. Hasonlítható a keresztyén ember élete a vándormadarakéhoz. Két hazája van és mindkettőben otthona van. Születésünknél fogva polgárai vagyunk hazánk-nak és ezáltal kötelességeink vannak az Isten akaratából fennálló világi felsőbbtség felé. (Rm. 13, 1 kk.) Az apostol textusunkban nem is keresztyén hatalmasságokról beszél. Abban az időben írja Titushoz e levelet (kb. Kr. u. 65.), amikor a szörnyű keresztyénüldözés kezdődik. Erre a felsőbbségre is azt mondja „Istentől rendeltetett”. A hívő ember kötelessége engedelmesen alávetni magát a világi felsőbbség rendelkezéseinek, nem magáért a felsőbbségért, hanem az Úrért. (V. ö. 1. Pét. 2, 13.) Ugyancsak készséges, nyitott szívvel kell járni a felebaráti szeretet gyakorlásában hazája minden polgártársa felé és szelidlelkűségének meg kell mutatkoznia a mindannapi életben.

2. Ugyanakkor a keresztségben történő újjászületés által és a Szentlélek megújítása által Isten országának polgárai is vagyunk. Isten nyúlt bele az életünkbe a keresztesítés aktusával. Szeretete, hozzánk való irgalmosságával akkor lett először nyilvánvalóvá. Ettől kezdve állandóan közli az igében a Szentlékét, hogy megtérésre, naponkénti bűnbánatra, Krisztusban erejtett életre indítson. A bennünk lévő ömber, mely éppen a hitetlensége, engedetlensége folytán újra előtör esztelen cselekedetek, érzéki gyönyörhajsolás, gonoszság, gyűlölködések formájában — naponként meghaljon, Krisztussal, eltemettessék a halálba, hogy előjőjjön az új ember Krisztus feltámadásának ereje által. Ez nem a mi érdemünk. Isten megigazító kegyelme mirajtunk. Ez a kulcs a két világ polgárságához is. Csak a Krisztusban megújult ember polgára Isten országának és csak akkor tud igaz lélekkel eleget tenni földi pol-

gársága követelményeinek hitéből és Isten kegyelméből fakadó elkötelezettségként.

3. Az ige helytelen értelmezéséből sok baj származik. Gyülekezetünkben vannak olyan emberek, akik az igének csak egyik részét vallják. „Mi Isten országának polgárai vagyunk“ — hangoztatják. Semmi közünk a világhoz. Elkülönülnek, önmagukat elszigetelik és végül is légüres térbe jutnak, elvesztik lábuk alól az élet reális talaját. Isten igéjéből nem igazolható ez az álláspont. „Nem azt kérem, vedd ki őket a világból, hanem, hogy őrizd meg őket a gonosztól“ — mondja Jézus (Jn. 17,15). E világban, közelebről e hazában élünk, nem térhetünk ki azok elől a kötelességek elől, amelyeket Isten feladatként bízott reánk, mint a felsőbbségnek engedelmeskedés, példamutató munkás élet és emberszeretet. A hitrejutott embernek konkrét formában kell gyakorolni Isten kegyelmének kötelességét magyar népünk felé. A másik szélsőség, ha keresztyén ember mennyei polgárságáról elfelejtkezik szorgos tevékenysége közepette. Ezáltal a hit motorikus ereje hull ki a szívéből és szálnalmas erőlködés lesz élete. A spontaneitás hiányzik, melyre a hit készletet.

BEFEJEZÉS: Nem lehet ezt az igét két részre elkülöníteni, hiszen szervesen összetartozik. Összhang van a két polgárság között. Isten itt jelölte ki földi hivatásunk területét nemzetünk körében, az Ő jóvólta és irtalmassága tett a mennyei haza polgáraivá is az újjászületés és a kegyelemből való megigazítás által. Járjunk elhivatásunkhoz méltóan: Legyünk Isten országának hű és engedelmes polgárai, akkor hitünk kötelezése szerint földi hazánknak is hűséges, építő, példaadó polgárai leszünk.

Garami Lajos

Szentháromság u. 24. vasárnap

AZ ÉLET FELÉ.

I. Tim. 6, 12—16. — Oltári ige: Mt 7, 13—14.

Szerető mennyei Atyánk a Jézus Krisztusért Áldunk szent igédért, amely megtanít arra, hogy az üdvösség útja tövises és kevesen járnak rajta. Légy áldott, hogy ezen vezetsz minket és így bizonyos reménységgel tekinthetünk a cél felé. Kegyelmes Atyánk őrizd meg, hogy le ne tévedjünk erről az útról és légy kegyelmes, hogy Tehozzád megérkezzünk, Atya, Fiú Szentlélek, Szentháromság egy igaz Isten, akinek nevére térjen dicséret, hálaadás és magasztalás örökkön örökké. Amen.

MEGJEGYZÉSEK A SZÖVEGHEZ.

12. v. *agonizomai*: küzdelemben résztvenni, fáradni, dolgozni, tuskodni. Az atléták küzdelmének a megjelölésére használt szó. I. Kor. 9, 25. Sőt a haláltusát is megjelöli, agónia. Az örökéletért folytatott harc olyan kemény és nehéz, mint az atletikai küzdelem, amely tökéletesen erős és egészséges testet kíván. A haláltusához való hasonlóság a küzdelem komolyságát hangsúlyozza. *Homológia* hitvallás, egyetértés, azonos nézet kifejezése. *Martüromai* bizonyosságot, tanúságot tenni. A 16. vers Isten nevének körülírására alkalmazott őskeresztyén himnusz.

A SZÖVEG MEGÉRTÉSE.

Timotheus, Pál hűséges tanítványa a kisázsiai Likaónia tartomány Lisztra városából származott. Atyja görög volt, aki korán meghalt. Anyja Eüniké és nagyanyja Loisz buzgó zsidónak nevelték. Pál első

missziói útjának gyümölcseképpen lettek keresztyének. A második missziói úton már munkatársként vitte magával Timótheust. Ettől kezdve az apostol legszűkebb környezetéhez tartozott. Majd kb. 64 táján Efezusban püspöki megbízást adott neki. Ez az efezusi megbízást nagyon nehéz szolgálatot jelentett, mert itt ezidőtájt a kegyesség és a tudomány leple alatt sokféle tévtanítás kapott lábra, és sok bajt okozott. Épen ezért küldte Pál ezt a levelet pásztori segítség gyanánt Timotheusnak, hogy ilyen módon legyen segítségére a tévtanítók és tévtanítások elleni küzdelmében.

Úgy kell küzdeni az Isten emberének, ahogyan a gladiátor küzd és tusakodik az arénában. Az örökéletért folytatott küzdelem lankadatlan harcot és készenléletet jelent. Timotheus ezt tudja, hiszen Isten és ember előtt letette a hitvallást, amely azt jelenti, hogy ezzel egyetért. (Egyesek szerint ez a hitvallás a keresztséggel kapcsolatos, mások szerint a püspökké szenteléssel. A lényeg mindkét esetben ugyanaz.) Timotheus nehéz helyzetében is tartsa meg mindazt, amire az apostol tanította illetve, amit neki parancsolt. A küzdelem és a készenlélet mindaddig tart, amíg Jézus Krisztus az ítéletre vissza nem tér. Nincs szó arról, hogy Timotheus ezt megéri, de megérheti. Nekünk is lehetségesnek kell tartanunk Jézus Krisztus visszatérését minden pillanatban. Ez az egyház hite és igazsága. Ezen az sem változtat, hogy már akkor akadtak, akik efelett gúnyolódtak. 2. Pét. 3,4. Ennek idejét csak az örökkévaló Isten tudja egyedül. Akármeddig tart is azonban a várakozási idő, a küzdelmet a bizonyosság erejével kell folytatni, mert a tét az üdvösség.

AZ ALAPIGE MAI ÜZENETE.

A ma élő ember hajlamos arra a feltevésre, hogy ma nehezebb hinni és az üdvösség ügyét komolyan venni, mint az őskeresztyénség idejében. Timótheus küzdelme és az efezusi helyzet elsőrangúan bizonyítja a mai ember számára, hogy ez ma sem nehezebb. Sőt ha jól felmérjük az efezusi helyzetet, akkor arra az eredményre jutunk, hogy az ő hitüknek nagyobb próbát kellett kiállania, mint a miénknak. Ezen a címen tehát senki sem utasíthatja el az egyéni tusakodást.

Ahogyan az eredeti szöveg a sportéletből vesz hasonlatot, ma is felhasználhatjuk a képet, hiszen ma is közismert a versenyzők kemény, sokszor aszketikus edzése, hosszú ideig tartó küzdelme, amíg a kívánt eredményt eléri. De ki kell aknázni a harc szónak a haláltusát megjelölő jelentését is. *Az örökélet felé vezető úton és küzdelemben meg kell küzdeni a kényelem kísértésével épen úgy, mint a tagadás és a tévtanítás kísértésével.*

Timotheus vallástételével kapcsolatban emlékezni, illetve emlékeztetni kell a keresztséggel, illetve a konfirmációval kapcsolatos hitvallásra. Ott hangzott el a hitvallás arról, hogy megismertük az evangéliumot és vele egyetértünk. A további hűség, úgyszólván hithűség és egyházhűség, ebből a hitvallásból egyenesen következik. Nem az a tétel, hogy van-e vagy lehetséges-e az örökélet; még az sem, hogy milyen tanítás vezet el oda. Mindez eldöntött kérdés. A gyülekezet tagjai is elmondták már egyetértő hitvallásukat. A tétel és feladat az, hogy ezzel a hitvallással a keresztyén élet elkezdődött, a teljességre jutásig sok küzdelemre és tusakodásra van szükség. Ebben nem szabad megrestülni és megfáradni. A cáfoló kísértések megvannak, amint mindig is megvoltak és meg is lesznek! Szekularizáció és hitetlenség mindig volt. De, aki a hitvallást elmondta, az tartsa meg a parancsokat, hogy feddhetetlen és mocskotalan legyen az Úr Jézus Krisztus megjelenésekor, mert az élet csak akkor teljeseedik ki. Addig csak közeledünk feléje.

I. *Bevezetés.* Timotheus efezusi küzdelme a tévtanítókkal és tév-tanításokkal. Pál apostol pásztori segítsége. (Ezért pástorlevél.)

II. 1. *Az akadályok, amelyeket le kell győzni:* a) a kényelem kísé-
tése, amely szerint ez a tusakodás nem olyan komoly. Lehet könnyedén
is venni.; b) a tév tanítás kísértése, mely szerint nem az evangéliom az
igazi üdvösséges tudomány; c) a tagadás kísértése, mely szerint nincs
örökélet és nem lesz paruzia.

2. *A paruzia és az ítélet bizonyossága.*

3. *A keresztségkor és a konfirmációkor elhangzott hitvallást foly-
tatni és igazolni kell.*

III. *A szoros kapu és keskeny út tusakodása.*

Mesterházy Ferenc

Szentháromság u. 25. vasárnap

AZ ÍTÉLET FELE.

Jel. 20, 11—15. — Oltári ige: Lk 12, 54—59.

Szent Isten mennynek és földnek ura! Alázatosan könyörgünk adj
szívünkbe szent félelmet, hogy eljövendő ítéletedet félelemmel és ret-
tegéssel várjuk. Békéltess meg kérünk Fiaddal a Jézus Krisztussal, hogy
felebarátainkkal is megbékéljünk és így ama napon boldogan hallhas-
suk kegyelmedet: „elközelített a ti váltáságotok“, Jézus Krisztusért a Te
Fiadért a mi Urunkért, aki Veled és a Szentlélekkel együtt élő Isten
és uralkodik mindörökké. Ámen.

AZ ALAPIGE RÖVID MAGYARÁZATA.

Az előző szakasz az ú. n. „ezeréves birodalomról“ szóló perikópa.
Benne arról hallunk, hogy Isten nem engedi át a teremtett világot
végkép a gonoszság hatalmainak, hanem elkészíti azt Fia és választottai
számára. Ezt nem tudja meghiúsítani a Sátán utolsó lázadása sem, ha-
nem végleges vereséget szenved. Alapigénk ehhez csatlakozva látomás-
ban állítja elének az ítéletet. A csatlakozó következő szakasz az újjáte-
remtett világról, az új égről és új földről szól.

Mint a 4. fejezetben itt is látomásban tárul fel János előtt a meny-
nyei szentély, főként pedig a „dicsőség királyi széke“ (v. ö. Mát. 25, 31):
szent félelemmel nem nevezi meg azt, aki rajta ül, csak a királyi szék
ragyogására figyelmezteti az olvasót.

Az *ítélet Isten kezében van* (v. ö. Róm. 2, 5; 3, 6; egyébként az Új-
szövetség Krisztus ítéletéről beszél, v. ö. Róm. 14, 10; 2. Kor. 5, 10 stb.):
a kettő közt azonban nincs tárgyi eltérés: Krisztus íteltartásában is
Isten ítélete valósul meg). Amikor Isten ítéletet tart, akkor — ahogyan
János azt Zsolt 114, 7 szavaival kifejezi, — orcája elől elfut a föld, az
egész Istentől elszakadt, bűnbe süllyedt világ, mert része van az em-
ber bűnében is. Eltűnik az égboltozat is, amely tükrözi a földet és mind-
azt a gonoszságot, amely a földön végbement. Még helyük sem található
meg: az ítélet pillanatában egyedül Isten az, aki „megmarad“.

Így kerülnek Isten színe elé a „*halottak*“. Amikor eltűnik föld és
ég, eltűnik a földi élet, a történelem világa és megszűnnek a történelem
folyásának az esetlegességei is, eltűnik mindaz, aminek a földön volt
értéke, jelentősége és hatalma.

Az ítéletet magát a Jelenések könyve nem színezi ki, csak a Dán
7, 10-ben és a zsidó apokaliptikus irodalomban gyakran megtalálható
képzetet alkalmazza: előkerülnek a *mennyei könyvek*, melyekben ott
van minden embernek mintegy a kartotékja: Az ítélet annak alapján

történik, ami a könyvekben meg volt írva, az emberek cselekedetei szerint. Figyeljünk: nem a „jó cselekedetek“ alapján történik az ítélet! (v. ö. Róm. 2, 6; 2. Tim. 4, 14 stb.). Ebben a megjelölésben („cselekedetek szerint“) benne van egész életfolytatásunk és teljes viszonyulásunk Istenhez. Nem arról van tehát szó, hogy Isten az ú. n. jócselekedetek megléte vagy hiánya szerint ítélne s hogy „jócselekedetekkel“ ki lehetne érdemelni az örök életet. Ezt még világosabbá teszi a folytatás, amelyben arról hallunk, hogy az ítéletkor még egy másik könyv is előkerül, t. i. „*az élet könyve*“: benne azok nevével, akiket Isten jegyzett fel, mint olyanokat, akiket elhívott és kiválasztott az életre. Az „élet könyve“ arra emlékeztetnek, hogy csak Isten maga jegyezheti fel nevünket a választottak seregébe és hogy csak Szentlelkének munkája az, amely életünket Isten előtt kedvessé formálja.

Ahogy Ján. 5, 28 szól arról az óráról, amelyben mindazok, akik a koporsóban vannak, meghallják a Fiú ítéletre hívó szavát, úgy mondja János alapigénkben is, hogy Isten hívó szavára mindenünnen előjönnek a halottak: a tenger mélyéből azok, akik nem is voltak eltemetve (ezért volt az ókori embernek különösképp is borzalmas azok halála, akik a tengerbe veszttek!), de előjönnek a halál és a „pokol“ (halottak birodalmának) rabjai is. Isten hívó szava mindennél hatalmasabb s alapigénk vizsgálatásunkra mondja, hogy végezetül nem tarthat meg semmiféle hatalom a rabságában: *egyedül Isten kezébe kerülünk!*

Végezetül pedig a halál és „pokol“ is ítélet alá kerülnek és mint istenellenes hatalmak megsemmisülnek. (A „pokol“ fordításunkban mindkét esetben a görög „Hades“ = „halottak birodalmá“-nak felel meg; tehát itt nem a kárhozat helyének megjelölése!) Halál és „pokol“ egyformán istenellenes hatalmak, őket legyőzte Krisztus, azért nem állhatnak meg Isten színe előtt sem az ítéletben. Ezért vettetnek „*a tűznek tavába*“. E kifejezés használata Sodoma és Gomorra pusztulásától vett képre támaszkodik, jelentése világos: a „második“, tehát végleges és megmásíthatatlan halál. A halál és „pokol“ elkárhozatásával véget ér a mulandóság és mindaz, ami ideigvaló. Egyedül Isten, az ő örökkévalósága és élete marad meg s benne azok, akik Istenben élnek. Ezért záródik alapigénk azzal a mondattal, hogy akiknek nevét nem találták az élet könyvében, azok is a tűz tavába vettek. Cselekedeteik nem Istenben véghezvitt cselekedetek voltak (Ján. 3, 21), azért éltek Isten nélkül és azért osztoznak minden istenellenesség sorsában.

ÚTBAIGAZÍTÁS AZ IGEHIRDETÉS SZÁMÁRA.

1. *Alapigénk főtartalma az ítélet* és arra figyelmeztet, hogy mindannyian útban vagyunk az ítélet felé. Isten ítélőszéke előtt mindannyiunknak meg kell jelennünk, akárkik voltunk is ebben a világban és akárhogyan akármit is gondoltunk Isten felől. Alapigénk arra is figyelmeztet, hogy az ítélet elé nem emberi kiválóságainkkal felékesítve állunk, de nem lesz az sem döntő, ami itt hátrány vagy tehetetlenség az embertársaink közti érvényesülés szempontjából. Így lesznek az elsők utolsókká és az utolsók elsőkké.

2. *Alapigénk felelősséget ébreszt bennünk.* Nem arra indít, hogy visszavonuljunk emberi feladatainktól, ellenkezőleg arra tanít, hogy fokozott felelősséggel éljük napjainkat az emberi társadalomban. Csak úgy tudunk megállni az ítéletben, ha „cselekedeteink“ azaz nemcsak a valóság „jócselekedetek“, hanem egész életünk, a felebarátunk iránti szeretetben megmutatott ragaszkodásunk Istenhez, tanúskodnak mellettünk.

3. Alapigénk nem festi ki az ítéletet, még kevésbé a kárhozat borzalmait. E helyett arra figyelmeztet, hogy Isten ítélete az, hogy Isten legyőzi és örökre eltaszítja magától a halált és a halottak birodalmát

(a „pokolt“), mert ő az élet fejedelme. Az ítélet azt a célt szolgálja, hogy Isten visszavonhatatlanul és maradék nélkül megvalósítsa az ő birodalmát, ahol nincsenek az életet gátló és fenyegető hatalmak, hanem egyedül Isten örökkévaló élete tölti el az övét. Ezt az életet ígéri nekünk is Isten. Az ítélet, amelyet számunkra készít azt jelenti, hogy minket is véglegesen és visszavonhatatlanul ki akar szabadítani a halál és minden istenellenes hatalom bilincseiből.

3. Végül az, hogy ítélet felé megyünk azt is jelenti, hogy az *ítéletben Isten kezébe kerülünk*. Az Újszövetség tud arról is, hogy „rettentes az élő Isten kezébe esni“ (Zsid. 10, 31): ítéletének komolyságát és megvesztegethetetlen hatékonyságát egy pillanatra sem szabad lebecsülni. Mégis tudnunk kell, hogy annak az Istennek a kezébe kerülünk, aki Jézus Krisztusban Atyánk és irántunk való kegyelmét, szeretetét nyilatkoztatta ki. Ez az oka annak, hogy ítéletével életet terem. Mi lenne, ha a halálé és Sátáné volna az utolsó szó?! Alapigénk éppen azt hirdeti, hogy végezetül is annak az Istennek kezében vagyunk, akinek szava és kinyilatkoztatása kegyelemből életet terem.

Az elmondottak alapján adódik a következő vázlat:

Ítélet felé megyünk: 1. ez felelősségre indít és szolgálathoz állít ebben a világban; 2. Isten ítéletében eltörli a halált és új életet készít: megújítja a mi életünket is; végül 3. az ítéletben Isten kezébe kerülünk, ezért bizakodunk és örülünk Istennek.

Kärner Károly

Szentháromság u. 26. vasárnap

AZ ELJÖVENDŐ FELÉ.

Jel. 21, 6—8. — Oltári igé: Jn 5, 26—30.

Irgalmas Atyánk! Hálával áldjuk végtelen szeretetedet, hogy Megváltónkat rendelted bíránkul. Könyörgünk Atyánk teremts hitet bennünk, hogy Megváltónk igazsága a miénk és így reménységgel várhatjuk eljövendő ítéletedet. Hallgass meg minket Jézus Krisztusért, a Te Fiadért, a mi Urunkért, aki Veled és a Szentlélekkel együtt élő Isten és uralkodik mindörökké. Amen.

A perikopa szervesen két részre tagolódik: Isten királyi székéből hangzó szózat feltárja előttünk, miképpen cselekszik hatalmasan Isten a világgal (6a) és benne az emberrel (6b—8.). A kettő aránya is jellemző!

Kézenfekvőnek kínálkozik ez a téma: a világ folyása és benne az ember élete Isten hatalmas cselekvését megmutató Eljövendőnek perspektívájában áll.

AZ IGEHIRDETÉS GONDOLATMENETE.

1. *Isten hatalmasan cselekszik a világgal*, mert ő az alfa és az ómega, a kezdet és a vég, szól és meglesz (— a teremtésre utal ezzel vissza), de hatalmas Ő emberhez hajló, megajándékozó szeretetében is: ingyen ad a szomszédhozónak az élet vizének forrásából. Az időnek erre a kilátópontjára emel fel alapigénk.

Nagy hajlandóság húz minket arra, hogy *eltakarjuk szemünk elől az Eljövendőt, kitudjuk életünkéből és világunkból*. Komolytalanná és magunk meghatározta-berendezte életté tegyük azt. Hiszen az Eljövendő felborulással fenyegeti annak magabiztosságát és állandóságát. Tegyük úgy, mintha nem volna, kiáltjuk: sohse halunk meg. Különben is vígasztalanná válik korlátok között lefolyó, jelen életünk. Nem látjuk,

merre tart, honnan jó, minek mi a magasabb értelme? Gyakran megzavarodik, komolytalanná s jelentéktelenné zsugorodnék össze az Eljövendő kitágító s megvilágító perspektívája nélkül. Elpókhálósodik, elnyálkásodik, elmocsarasodik önmagában.

Nem szabad hozzátapadva hozzárögzödnünk jelen életünk kicsiny eseményeihez úgy, hogy bezárkózzunk jelenvaló világunk szűk körébe. Az Isten hatalmas cselekvését kibontakoztató *Eljövendő új és nagy megvilágításba állítja korlátozott emberi életünket, kiemeli önmagából, vigasztaló és biztató távlatokba, hiszen Isten, aki a kezdet és a vég, a mi Istenünk, Atyánk.*

2. Az isteni szózat feltárta *Eljövendő* nemcsak felemeli kicsiny emberi életünket a maga végtelen távlatába, de ugyanakkor *mai, mostani feladataink vállalására és betöltésére ad ösztönzés és erőt.*

Nem azért tekintünk bele az Eljövendőbe, hogy látásába elmerüljünk, belevesszünk s eltakarjuk vele jelen feladatainkat, mindennapi teendőinket. Az egyháztörténet tud esetekről, midőn az emberek megszedülve az Eljövendő látásától, elhanyagolták, abbahagyták mindennapi dolgaikat, ölbetett kézzel várták a világ végét. Nagy a mi kísértésünk arra, hogy azért nézzünk túl jelenvaló életünk körén, mert szeretnénk gyáván megfutni belőle s az örökkévalóság vigasztalásával visszaéljünk. Minek küzködjem, fáradozzam a mindennapok kicsiny teendőivel, hiszen Isten hatalmasan cselekszik, mellette az én erőlködésem jelentéktelen és felesleges. Amily igaz, hogy az Eljövendő Isten hatalmas cselekvésének munkája, ugyanolyan igaz az is, hogy az *Eljövendő rész szerint már jelenvaló.* Nem megbénítja, de megacélozza küzdő akaratunkat, hogy Isten eljövendő, mert rész szerint már jelenvaló hatalmas cselekvésének felelős részesei legyünk. Ha nem is azért ad a szomjúhozónak az élet forrásából, mert szomjúhozik, de annak ad, aki szomjúhozik. Ha nem is azért ad örökségül mindent, mert a hit harcában bátran tusakodunk érte és győzünk, de azoknak ad, akik győznek. Ha nem is azért lesz Istenünk és fogad fiaivá, mert győzünk, de azoknak lesz Istenévé és azokat fogadja fiaivá — merő kegyelemből — akik győznek.

3. Azoknak pedig, akik *gyávák az élet és hit harcában, osztályrésze a második halál.* érzékelhetően kifejezve: a kénkövel égő tó. Már az első halál — a bűnesetkor —, sem volt megsemmisülés. A halál a biblíában az Istentől való elszakadottság állapotát jelenti. A második halál, a kárhozat sem lesz a mai ember oly gyakori elképzelése szerint való teljes megsemmisülés, hanem az első halálnak kiteljesedettebb formája, ill. kiteljesedése. A modern ember szeret megnyugodni a megsemmisülés gondolatában. Meg kell neki mondanunk bátran, hogy az Eljövendővel kapcsolatban hazugsággal áztatja és vigasztalja magát. Hiába keresi lázasan ezt a vigasztalást testi és szellemi öngyilkosságainak, önkábításainak különböző változataiban. A második halál elveszi tőle ezt a maga képzelte, önmaga adta végvigasztalását, szétszakítja hamis látzatának függönyét. A második halál az Isten ígéje megmutatta Eljövendő perspektívájához tartozik. A „gyávák“ élete is az Isten hatalmas cselekvését kibontakoztató Eljövendőnek horizontján belül áll. Ámen.

Ferdinánd István

II. VÁZLAT

AZ ELJÖVENDŐ FELE

Bevezetés: Az Úr jön. Mi megyünk feléje. Ez a keresztyén élet.
a) A világon minden a Cél felé halad (telos)

b) Egyszer mi is elérkezünk a Célhoz: Istenhez. Ő vár minket.

c) Célhoz lehet győztesen és vesztesen is érkezni.

d) Csak a célnál derül ki, ki a győztes

e) Ami vár ránk, örökség, vagy elvettetés.

Befejezés: Isten mindenképen véghez viszi munkáját. Így nézzünk a történelemre. De velünk mi lesz?

Tekintsünk magunkra, megrettenve, Istenre megvigasztalódva.

Menjünk a kegyelem bizonyosságában az Eljövendő felé, bátran küzdve az életben.

Hafenscher Károly

Szentháromság u. 27. vasárnap

AZ ÚJ VILÁGMINDENSÉG.

Jel. 21, 1—5. — Oltári igé: Mk 13, 24—27.

Szent Isten! Áldunk és magasztalunk, hogy e múltó világ romjai felett új eget és új földet ígérsz a mi Urunk dicsőséges eljövetelével. Jövel Urunk Jézus! Hozd el nagy napodat és gyűjtsd össze kegyelmesen új világod polgárait, hogy Veled éljünk és örökké dicsérjünk. Atya Fiú Szentlélek Szentháromság -egy örök igaz Isten, akinek nevére térjen dicséret, hálaadás és magasztalás örökkön örökké. Ámen.

AZ ALAPIGE ÉRTELME:

Az utolsó ítélet utáni világeseményekről, az örökélet dolgairól szól az íge.

1. v. Nemcsak a bűne miatt kárhozatra ítélt emberiség került méltó helyére, hanem az első ég és első föld is osztozott sorsában. Az is elmúlt! Csak „ezután“, a régi világmindenség elmúlása után kezdődik az új világmindenség élete, az örökélet.

2. v. A szent város, az új Jeruzsálem, Krisztus győzelmes anyaszentegyháza jelenik meg a mennyből világmindenségként.

3. v. Az Atya, Fiú, Szentlélek, a Szentháromság egy igaz Isten teljes közösségben, zavartalanul együtt él az örökéletben a bűntől, haláltól, kárhozattól megváltott világmindenséggel.

4. v. Isten gyermekei számára elérkezik az örökélet boldogsága, a bűn, a szenvedés és a halál nélküli üdvösséges élet. Isten Krisztus vérével eltörölte a bűnt és annak következményeit.

5. v. Isten felfedi a jövő titkát. Isten kinyilatkoztatása kétségbevonhatatlan és megmászhatatlan.

AZ ÍGE HIRDETÉSE:

Nagyon kevés ember foglalkozik azzal a gondolattal, hogy mi lesz ezután? Mi vár a világra, és a benne élő emberiségre? Lehet, hogy azzal intézik el ezt a mindenkit szorongató kérdést, hogy ezt senkisem tudhatja. Mégis abban a megmászhatatlan meggyőződésben és reménységben él az emberiség, hogy ezután jön majd a szebb és boldogabb élet, mert eddig csak rossz volt. Ez a kiolthatatlan vágya, de reménysége is az embernek. Ezt a vágyat Isten is ébrentartja az emberben, hogy lesz majd új világ, új emberiség.

Még a keresztyén, a hívő emberek közül is sokan vannak, akik úgy gondolják és azt remélik, hogy egyszer majd leszáll erre a földre a mennyei Jeruzsálem, és megvalósul itt a földön az Isten országa. Szerintük ugyan lesz ítélet és lesz kárhozzátás, de ebből az ítéletből akkor és ott Isten kimentí a maradékot, az övéit és ez lesz az új világ.

Isten ígéje úgy tárja fel előttünk az új világmindenség kezdetét, hogy annak előtte minden elmúlik. Az ember miatt, annak bűne miatt az egész világmindenség osztozik a kárhozatos emberiség sorsában. Minden... minden elmúlik.

Csak „ezután“, a régi világmindenség elmúlása után, az ige bizonyossága szerint, a második halál után kezdődik az új világ, az új élet, az örökélet.

Ennek az új világmindenségnek, az örökéletnek a dolgairól szól nekünk Isten ebben az ígében.

Mit mond Isten az új világmindenségről?

I. Istennek ígéje azt mondja, hogy az *új világmindenséget Isten teremti meg*. Ennek az ígeszerinti igaz beszédnek a hangsúlyozására van szüksége a világnak, és benne nekünk is, hogy azt ne gondoljuk és reméljük, hogy emberektől várhatjuk azt. Csak Isten teremthet új világot! És terem is új világot!

Ha hittel elfogadjuk is ezt az igazságot, akkor meg azt kérdezzük: Isten miből teremti meg az új világot, ha a régi világ elmúlt? Nem a régiekből! Az első, a régi világmindenség nem lesz többé. Nem lesz új tavasza a régi világnak. A világ végén eljön annak az ideje, hogy a régi világ megsemmisülésre ítéltlen behahnyatlik az elmúlásban. És az új világ alászáll, Istentől a mennyből.

Mindezt, a mennyből, Istentől elszálló új világot, mint új Jeruzsálemet csak képen láthatjuk az ígéből, de ezen a képen csodálatosan tisztán látható az új világ.

Ki lesz annak az új világnak az emberisége? Kik lesznek ott ott-hon? Ha Isten Lelke eddig ébrentartotta bennünk, vagy most felébreszti bennünk az új élet, az új világ utáni vágyat, akkor olvassuk el az egész 21. fejezetet. Isten végig vezet majd minket, az új világon, és a végén meglátjuk a 27. versben, hogy csak azok mehetnek be a mennyei Jeruzsálembe, az új világba, *akik beirattak az élet könyvébe. Akik megmosták ruháikat a Bárány vérében*. A világosság fiai, akik ebben a földi életben a világ Világosságának gyermekeivé lettek. Akik hisznek az Úr Jézus Krisztusban! Mert az Isten városával ábrázolt új világban a meghalt és feltámadott Krisztus lesz a király, és azok lesznek Vele, akik az Övéi. Te is csak akkor leszel ott, ha új teremtés leszel a Jézus Krisztusban!

II. Istennek azonban nemcsak új világmindenség teremtése a célja, hanem újat akar az emberiséggel is. És az *új világmindenségben Isten együtt él az új emberiséggel*. Így hangzik ez az ígében: „Velök lakozik“. Mintha azt ismételtetné Isten ezzel az ígével, amit Isten Szentlelke így iratott meg János ev. 1. r.-nek 14. versében: „Az Ige testté lett, és lakozék közöttünk.“ A két együttlakozás között az a különbség, hogy Jézus, a testté lett Ige közöttünk lakozása nem lehetett se marandandó, se zavartalan. Nem volt maradása, mert bár „az övéi közé jöve, az Övéi nem fogadák be Őt.“ Hivogató szeretettel, segítő készséggel, bünt megbocsátó könyörülettel járja a világot, de nincs maradása. Nem a vándorprédikátorok nyugtalansága hajtja egyik helyről a másikra. Üldöző elenség jár a lába nyomában, és nem nyugszik addig, míg ki nem viszi a Golgotára.

Mi az, ami állandóan zavarja Jézusnak közöttünk lakozását még akkor is és ott is, ahol szeretik? Csak egyetlen példára gondoljunk. Mennyre szeretik Jézust Betániában. Mária, Márta és Lázár szinte magán kívül van örömben, amikor Jézus tanítványjaival együtt elmegy hozzájuk. A kedves vendéglátók minden szeretetében és gondoskodásában részesíteni akarja Márta Jézust, de mégcsak az előkészületeknél tart,

és máris kifakad Mária tétlensége miatt, és azt mondja Jézusnak: „Uram, nincs-e arra gondod, hogy az én testvérem magamra hagyott engem?“ Lehet-e azon csodálkozni, hogy nincs maradása Jézusnak? Látnod, hogyan zavarja meg az emberből kitörő bűn még az azokkal való együttlakozást is, akiket pedig szeret. Az emberi bűn választja el Jézust az emberektől!

Majd csak ott és akkor, az új világmindenségben maradhat együtt Isten állandóan az emberekkel.

Ha arra a kérdésre keressük a választ a bibliában, hogy ott és akkor miért maradhat együtt, miért élhet együtt Isten az emberekkel? II. Kor. 5, 19. versben ezt találjuk: „Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magát a világgal.“ Az Istennel való maradandó és zavartalan közösségnek tehát nem az az akadály, hogy Isten nem hajlandó együtt élni és lakozni az emberrel, hanem az ember nem hajlandó megbékélni az Istennel.

Még egy feltétele van annak, hogy Isten együtt élhessen az emberiséggel. Ez így hangzik az igében: „Azok az Ő népei lesznek.“ Ezzel a kijelentéssel arról akar meggyőzni minket, hogy teljes közösségünk csak akkor lesz vele, ha majd szeretjük Őt teljes szívből, teljes lélekből, teljes elméből és minden erőből. Tudod, mikor nem leszünk mi már csak langymelegek? Csak ott fenn a mennyei Jeruzsálemben, mert ott csak azok lesznek, akiket Krisztus vére elválasztott a bűneiktől, és bűneik már nem választják el az Istentől. Ezek lesznek az Ő népei!

De ez azt is jelenti, hogy az embernek a másik emberrel is meg kell békülnie. Tehát egymás bűnét megbocsátó szeretetünkön fordul meg az üdvösségünk.

III. Isten még ennél többet is mond ebben az igében az új világmindenségről, az örökeletről. *Az új világmindenségben megszűnik a mindenség nagy nyomorúsága a bűn miatt.* Az új világmindenségben mindenek elé lépnek emberek, akiknek testét nem merevíti keményvé a halál. Arcát nem barázdálják meg mélyen a gondok; nem szomorítja a szeretteikért való búsulás bánata, hanem mosolyognak, mint az angyalok. Szemüket nem könnyeztetí meg a fájdalmak keserősége, mert sok-sok fájdalom után megvigasztaltattak. Hangjukat nem torzítja el a szenvedés jaja. Vígán énekelnek. „Ízlelik már az édes enyhét.“ Életüket nem teszi elviselhetetlenné a gyötrelmek sokasága. Fehér ruhában járnak. „Megfehérítették ruháikat a Bárány vérében.“

És vajjon miért lesz ez úgy, és csak akkor? Ott Krisztus a király: „Aki a királyi széken ül.“ Krisztus pedig eltörölte a bűnt, és annak minden velejáróját: halált, gyászt, könnyet, jajt, fájdalmat.

Ez a Krisztusban hívők vigasztalása, reménye és öröme már ebben a földi életben: van egy hely, ahol csak nappal van, és nincs éjszaka. Ahol a halál nem uralkodik többé. Ahova a halál után bemeheztünk, ha a halál előtt hiszünk Jézusban.

Lehet, hogy vannak közöttünk, akik ebben az igében csak látomást látnak, vagy ábrándok világának csillogását ismerik fel. Mi nem akarjuk Isten titkait kimutatni, amit szem nem látott, fül nem hallott, de amit Isten kijelent az igében, és amire azt mondja: „Írd meg, mert e beszédek hivek és igazak“, azokat az ige hallgatóinak hinni szabad, hinni kell, hogy Krisztussal lehessünk örökkön örökké.

Lukácsy Dezső

DIAKÓNIAI BIBLIAÓRA -VÁZLATOK

1. Jézus szeretete a világ iránt. I. Jn. 2, 2.

Jézus szeretete nem ismer sem faji, sem földrajzi határokat. Mi emberek hajlandók vagyunk határt szabni az Ő engesztelő áldozatának. Könnyen hajlunk arra a gondolatra, hogy az Ő áldozata azoké, akik igéjét követik. Az Ige pedig nyilvánvalóan mondja, hogy Ő engesztelő áldozat az egész világért. Engesztelő áldozat Ő a hitetlen, szekularizált, elfordult, szennyesnek tartott, megromlott világért. Éppen azért engesztelő áldozat, mert a világ ilyen. Ha nem volna ilyen a világ, nem kelene érte engesztelő áldozatot hozni. A bűnért halt meg és a bűnért jött erre a világra. Mi partikulárisan gondolkodunk. Isten gondólatai azonban mások. Nála sok bocsánat van, mondja az Ige. Sokszor igen szűkeblű a mi elképzelésünk Isten bűnbocsátó kegyelméről és igen szűkösen mérjük azt, különösen, ha más emberről van szó. Az Ő eszközei és útjai egészen mások. Határtalan az Ő szeretete a világ iránt. Bárcsak mi mindig a legnagyobbat várnánk az Úrtól.

2. Jézus szeretete övéi iránt. Jn. 13, 1.

Határtalan volt Jézus szeretete az övéi iránt is. Hányszor megbántották, amikor munkáját kontárkodásukkal megakadályozták. Kifakadt ellenük: meddig kell még elszenvednem titeket, és mégis szerette őket. Egészen más volt a lelkületük. Amikor Ő szeretetet kívánt, ők tüzet kívántak a samáriai falura. Ő mégis tanította, gondozta őket. Legnehezebb pillanatában elhagyták Őt és elaludtak, mégis gondoskodott róluk. Péter pedig hiába tagadta meg, Jézus szeretetétől nem tudott menekülni. Mindvégig szerette őket. Az övéit szerette és ezen van a hangsúly, mert Ő választotta ki és ismerte őket. Mivel Isten nagyon ismer, éppen ezért nagyon jól tudja, hogy mire van szükségünk. Szeretetével éppen ezért láncol különösképpen magához. Ne gondoljuk azt, hogy akár kegyességünkkel, akár cselekedeteinkkel, vagy akármi mással is olyannak állíthatjuk magunkat Őelője, hogy a magunk valójában meg ne ismerne minket. Ő nem akar megismerni minket és nem választ ki a magáénak, ha mi másnak akarjuk magunkat feltüntetni, mint amilyenek tulajdonképpen vagyunk. Ő a Zebedeus fiát, a vámszedő Mátét és a heveskedő Simont választotta ki, hogy abból a szerető János, az evangelista Máté és a kőszikla Péter szülessen újjá. Ő mindent megtett és megtesz.

Előfizetési felhívás!

A Lelkipásztor példányszámának emelése folytán a kiadóhivatal újra felvesz megrendeléseket. A lelkészi hivataloknak egyházi törvényeink szerint kötelező a lap előfizetése. Kívánatos azonban, hogy a lelkészek is — későbbi tanulmányozás, könyvtárukba helyezés céljából — maguk is járassák ezt a lelkészi munkájuk végzésében mindenkor nagy segítséget nyújtó folyóiratot.

Püspökeink körlevele ezzel kapcsolatban a következőket mondja: „A magam részéről kívánatosnak tartom, hogy a lelkészek a maguk számára is megszerezzék és eltegyék a Lelkipásztor évfolyamait. Különösképpen bízom abban, hogy a segédlelkészek és általában a nem gyülekezeti lelkészek előfizetése így rendeződhetik. Helyes volna, ha ezt a kérdést egyházközségenként megoldanák és ahol ez lehetséges, segítséget nyújtanának különösen a vallástanító lelkészeknek és segédlelkészeknek ahhoz, hogy maguk is előfizethessenek.“

A Lelkipásztor minden hónap 10-én jelenik meg, 48 oldalon. Előfizetési díja egy évre 84 forint, félévre 42 forint, egy szám ára 7 forint.

Előfizetés: Lelkipásztor kiadóhivatala, Budapest, VIII. Puskin-utca 12. címen. Csekk számlaszám 220-507.

A REFORMÁCIÓ hetében esténként tartandó igehirdetés sorozat, a reformáció-vasárnapi igehirdetés és a bibliavasárnap igehirdetésének vázlatát külön, sokszorosított püspöki körlevélben fogjuk a lelkészi hivataloknak megküldeni. Az itt közölt igehirdetések azért nem foglalkoznak ilyen szempont szerint az egyes vasárnapi igéikkel, hogy a perikopa-rend feldolgozása teljes legyen. Ugyanezért közöljük az ezidén kieső vasárnapok igéinek feldolgozását is.

Szerkesztő.

Megjelent Karner Károly új könyve :

BEVEZETÉS A TEOLÓGIÁBA

(TEOLÓGIAI ENCIKLOPÉDIA)

212 oldal, kartonálva 35— forint, félvászon kötésben 43— forint

A TARTALOMBÓL :

I. RÉSZ. „Teológus“ és „teológia“: 1. A Ielkészi hivatás. 2. A teológia és az egyházi szolgálatra készülés, 3. A teológia és a hit engedelmissége.

II. RÉSZ. A keresztyén teológia: 1. A teológia szó jelentése, 2. A keresztyén teológia hagyományos értelme, 3. A teológiai gondolkodás átalakulása a felvilágosodás kora óta, 4. Az új alapvetés: A „modern teológia“, 5. A „modern teológia“ útja, 6. A teológiai eszmélés, 7. Teológia és Egyház, 8. A teológia „tudományos“ jellege, 9. A keresztyén teológia felosztása.

III. RÉSZ: A teológiai tudományok. 1. szakasz: Az írásmagyarázati teológia: 1. Az írásmagyarázati teológiáról általában, 2. A Szentírás, mint az írásmagyarázat tárgya, 3. Az írásmagyarázat, 4. Az előkészítőjellegű írásmagyarázati tudományok, 5. Az összefoglaló írásmagyarázati tudományok.

2. szakasz: Az egyháztörténeti teológia: 1. Az egyháztörténeti teológia története és felosztása, 2. Az egyháztörténet feladata, módszere és teológiai jellege, 3. Az egyetemes egyháztörténet, 4. Az egyháztörténet nemzeti és felekezeti elágazásai, 5. Az egyház egyes életmegnyilvánulásainak a története, 6. Az egyház történeti valósága a jelenben.

3. szakasz: A rendszeres teológia: 1. A rendszeres teológia és felosztása, 2. A rendszeres teológia alapiellege, 3. A dogmatika, 4. A keresztyén etika, 5. Az apologetika, 6. Polemika és ökumenika.

4. szakasz. A gyakorlati teológia: 1. A gyakorlati teológia felosztása, 2. A gyakorlati teológiáról általában, 3. Az istentiszteleti szolgálatot vizsgáló tudományok, 4. A többi gyakorlati teológiai tudományágak.

Jegyzetek.

Megrendelhető : az Evangélikus Egyetemes Sajtóosztálynál

BUDAPEST, VIII., PUSKIN-UTCA 12

Csekk számlaszám : 220-278.